

ЫНАІЭ ТЫРИГЪЭТЫШТ

Гъэцэкъжынхэр зэралыгъо республикэ стадионым неперэ мафэхэм яхулыу юфхэр зэралыгъо юфхэр зэригъашэмэ шлоигъоу Адыгэ Республикэм и Президенту Тхьаклушынэ Аслъан тыгъуасэ аш шыагъ. Пашэм игъусагъэх АР-м и Премьер-министрзу Къумпыл Мурат, Урысыем иполитическэ партиу «Единэ Россия» и Адыгэ чыплэ къутамэ иполитсовет и Секретарзу Ішэ Мухьамэд, АР-м и Парламент и депутатзу, АР-м футболымкІэ и федерация итхьаматзу Мыгу Рэшидэ, АР-м физическэ культурэмкІэ ыкІи спортымкІэ и Комитет итхьаматзу Хьасанкъо Мурат, нэмыкІхэри.

Стадионым игъэцэкъжынкІэ ашгъэзэ програмэм диштэу 2009—2010-рэ илээсхэм аш сомэ миллион 160-рэ пэлуагъэхашт, процент 80-р федеральнэ гупчэм, процент 20-р республикэ бюджетым къатІупшышт. Аш шышэу мы илээсхэм къыклоцІ сомэ миллион 70-рэ агъэфедэн фае. Сомэ миллион 60-р федеральнэ гупчэм, сомэ миллион 10-р республикэ бюджетым къахашт.

Гъэцэкъжынхэм афэгъэзэгъэ псэолъэшІ организациу ООО-у «Марк Сервис» зыфиорэм неперэ мафэхэм яхулыу юфхэр зэралыгъо, тапекІэ пшъэралыгъо зыфигъэуцужьыхэрэм Тхьаклушынэ Аслъан зашгъэзэгъагъ, анахъу анаІэ зытырагъэтын фэе лъэныкъохэр къыгъэнафагъэх.

— Республикэ стадионым игъэцэкъжынхэм мэхъанэшхо зилэ программэхэм ашыш, — къылуагъ АР-м и Президент. — Непэ етхыжыгъэ юфхэр цыфхэм апашт, ар даху, гъэкІэрэкІагъу, гур къыдишау дгъэпсын фае. Джащ фэдэу проектнэ-сметнэ документацием ылъэныкъокІэ гумэкІыгъохэр къуэцунхэ фаеп. Федеральнэ гупчэр ІэпыІгъу къытфэмыхъоу стадионыр дгъэпсын зэрэ-тымылэкІыштыр зэкІэми къыдгъурылзэ, документациер, нэмыкІ лъэныкъохэмкІэ юфхэр дгъэпсын-кІэн фае. Непэ дгъэнафэгъэ графיקым диштэу юфхэр зэралыгъоатхэрэм уигъэрэзэнэу шыт нахь мышІэми, аш тыкышыцу хъушгъэп, тегугъун фае. Цыфхэр зэрэдгъэгугъагъэр дгъэцэкъжынхэр тишъэралыгъо шхъаІ.

Тхьаклушынэ Аслъан къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, стадионым ишын пэлуахашт ахышэр зэрагъэфедэрэр янэплэгъу рагъэкІышгъэп, еж ышхъэкІэ аш гъунэ лъыфыз ышышт. Программу агъэнафагъэм къыдыхилыгъу ятІонэрэ уцугъом лъэныкъуабэ къызлэгъыуытыр спорткомплексрэ бассейнерэ зэрагъэпсыштыр республикэм ипашэ къылуагъ.

Къэлогъэн фае нэгырэ мин 14 фэдиз зыдэфэшт стадионым зэкІэшхохэм апае хъушхъэфыкІыгъэ чыплэхэр зэрэхэтышгъэр, зышыщатІэкІырэ ыкІи зышыщатІэкІырэ унэхэр, нэмыкІ псэуалэхэри зэрэдашыгъашгъэр.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

АДЫГЕИР НАХЪ ЧАНЭУ ХЭЛЭЖЪЭШТ

АР-м и Президенту Тхьаклушынэ Аслъан АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматзу Анатолий Ивановым зэлулэгъу дырилагъ.

УФ-м и Федеральнэ Зэлулэ ФедерациемкІэ и Совету АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ федеральнэ лъэаплэм тетэу хэбзыхуэхан юфымкІэ гъусэныгъэ-зэдэлэжыныгъэу азыфагу илгыштым епхыгъэ Зэзгыныгъэу зэдэшыштыр ары мы зэлулэгъу зыфэгъэхыгъагъэр.

ФедерациемкІэ Советым аш фэдэ Зэзгыныгъэхэр УФ-м и регион пэпчэ дишыштыр. МышкІэ ушхыагъу хъугъэр УФ-м и Президент УФ-м и Федеральнэ Зэлулэ фигъэхыгъэ тхылыр ары. МышкІэ къызэрэщІорэмкІэ, федеральнэ хэбзыхуэхан юфым субъектхэр икъоу цыгуагъэ зэрэмыхуэхэрэм къыхэкІэу регионхэм законо-

дательнэ инициативэхэм икъоу юф адашлэнэу хурэп ыкІи федеральнэ законху хъунхэм игугъаплі ямыІэу къыхэкІы. Къэралыгъом ипашэ зэрилы-тэрэмкІэ, УФ-м и Федеральнэ Зэлулэ регионхэм мы лъэны-къомкІэ юфэу ашлэрэр зэригъэ-кІун фае.

Тхьаклушынэ Аслъан Зэзгыныгъэм мэхъанэшхо зэриІэр ыкІи игъо шыпкъэу зэрэщыт хигъэунафыкІыгъ, сыда плэм федеральнэ лъэаплэм тетэу хэбзыхуэхан юфым нахь чанэу Адыгеир хэлэжыным иамал аш къытышт. Республикэм ипашэ къызэриІагъэмкІэ, УФ-м и Президент УФ-м и Федеральнэ Зэлулэ фигъэхыгъэ тхылым-рэ хэгъэгум иапшэрэ хэбзыхуэхэ орган дашышт Зэзгыныгъэмрэ атегъэпсыхыгъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм юфэу ышлэрэмкІэ ипшъэралыгъэм хэлшыкІэу нахь къахъэшт.

САНИТАРНЭ АВТОТРАНСПОРТ АРАТЫГЪ

Джэджэ районымкІэ муниципальнэ образованиу «Сергиевскэ къоджэ псэупІэр» зыфиорэм хэхэрэ къутырэу Тамбовскэм шыпсэхэрэм яунэ исхуэ медицинэм ылъэныкъокІэ яфэІо-фашІэхэр афагъэцэкІэхэм пае санитарнэ автотранспорт аратыгъ.

Шъугу къэдгъэкІыжын: АР-м и Президент Джэджэ районым икъоджэ псэупІэ дэхсхэм залокІэм яунэ исхуэ медицинэ ІэпыІгъу аратыным епхыгъу къутырым машинэ иІэн зэрэфаем иІофыгъо къалэгъыгъагъ. Муниципальнэ образованиу «Сергиевскэ къоджэ псэупІэр» зыфиорэм иактив юфыгъо заулэ къыІэгъыгъагъ, ахэм япхыгъу Тхьаклушынэ Аслъан хабзэм ичІыплэ ыкІи иреспубликэ органхэм пшъэралыгъэр афишІыгъагъэх. Ахэр зэкІэ игъом зэшІохыгъэ хъугъэх.

— Республикэм игъэцэкІэкІо хабзэ иорганхэр ренэу хызырых къоджэ псэупІэм

ІэпыІгъу ратынэу. Чыплэхэм амалэу ялэр зэкІэ агъэфедэгъу, ау джыри зэшІахын амылэкІырэ Іофыгъохэр къызынэхэкІэ, джашыгъум тэ ІэпыІгъу тафэхушгъ: зыщыцІагъэм мылтыкІэ тадеІшгъ, зыщыцІагъэм упчІэжыгъу тафэхушгъ. Ау Іофыгъоу зэшІомыхыгъэхэмкІэ чыплэхэм хабзэр ащызыІыгъэхэм пшъэдэ-кІыжыр ежхэм зытырахынэу шытгъ, — къылуагъ Адыгэ Республикэм и Президент.

«ІэпыІгъу псынІкІэм» иавто-мобил гухэлэ гъэнафагъэ зилэ республикэ программэу «Псауныгъэм хэхъоныгъэ егъэшІы-гъэныр» зыфиорэр гъэцэкІагъэ хъуным пае ахышэу къыха-гъэкІыгъэмкІэ къащэфыгъ. Мы лъэхъаным АР-м псауныгъэм икъэуухуэмкІэ и Министерствэ къутырым аптекэ къыщызэ-Іухыгъэным епхыгъэ Іофыгъо-хэм ауж ит.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къулыкъу

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ И ПРЕЗИДЕНТ ІУКІАГЪ

Адыгэ Республикэм и Президенту Тхьаклушынэ Аслъан къэралыгъо мылтыкум игъэ-зекІонкІэ Федеральнэ агентствэм ичІыплэ ГъэІорышлэпІэу Адыгэ Республикэм шыІэм ипашэу Светланэ Огъузэм чъэ-пыогъум и 6-м зэлулэгъу дырилагъ.

Тхьаклушынэ Аслъан Светланэ Огъузэм фэгъушІагъ мы ІэнатІэм къызэрэІагъэнэ-жыгъэмкІэ. Федеральнэ мылтыкумкІэ урысые Фондыр зэрэзбгырагъэкІыжыгъэм

къыхэкІэу чыплэ ГъэІоры-шлэпІэми Росимуществом зэхъокІыныгъэхэр афэхугъэх.

Къэралыгъо мылтыкум игъэ-зекІонкІэ Федеральнэ агентствэм и ГъэІорышлэпІэ Адыгэ Республикэм юф зэрэщІлэрэм епхыгъэ Іофыгъо шхъалэхэм зэлулэгъум шатэгущІагъэх. Светланэ Огъузэм Адыгэ Республикэм и Президент къы-фиІотагъ ГъэІорышлэпІэм пшъэ-рылгъу иІэхэм зэрэхъагъэр. Непэ ехулыу Росимуществом федеральнэ мылтыкум игъэзе-

кІонкІэ, чыгъухэм япхыгъэ Іофхэм язехъанкІэ, къэралыгъо фэІо-фашІэхэм ягъэцэкІэнкІэ, мылтыкум зэфыщытыкІэхэм альэныкъокІэ, мылтыкоу къы-зэтыраІэжагъэр, къалахыгъэр гъэфедэгъэнхэмкІэ, зыми имые мылтыкоу къэралыгъо мылтыкум хагъэхыгъэм игъэфедэнкІэ пшъэралыгъэр егъэцэкІэх.

Федеральнэ мылтыкум хэхэр-рэ чыгу Іахъхэм ягъэфедэн епхыгъэ Іофыгъохэри мы зэлулэгъум къыщІаІэтыгъэх. ГушыІэм пае, Урысые Федера-

цием оборонэмкІэ и Министерствэ ичІыгухуэ Адыгеим икъэ-лэ шхъалэ шыІэхэр, мэшІоку гъогухэм къаплэуль чыгу Іахъхэр гъэфедэгъэнхэм япхы-гъэ Іофыгъохэр мышкІэ къы-щІаІэтыгъэх. Тиреспубликэ и Тэхъутэмыкъое район шы-псэуэхэрэмкІэ аш мэхъанэшхо иІэу шыт.

Адыгэ Республикэм и Прези-дент зэрэхигъэунафыкІыгъэм-кІэ, мэкъумэш мэхъанэ зилэ чыгу Іахъхэри зэрэхэтхуэ, нэкІэу шыль чыгу Іахъхэр

зэкІэ псэолъэшІыным пае гъэ-федэгъэнхэм непэ мэхъанэшхо иІ.

— Урысые Федерацием иза-конодательствэ къызэрэділгы-тэрэм диштэу, федеральнэ мылтыкур шІауагъэ къытэу зэрагъаІозэ, республикэм игъэцэкІэкІо хабзэ иорганхэм, федеральнэ структурэхэм зэ-пхыныгъэ пытэ зэдырІау юф ашІэным мэхъанэшхо иІ, — хигъэунафыкІыгъ Тхьаклушынэ Аслъан.

(Тукорр.).

Илъэс 50 хъугъэу зэдэпсэух

Мы унагъом шлуклэ сехъуапсэ. Унэгъо дах, нэхъой илъ, унэгъо бэрэчэт. Къэшъокло-орэдыло ансамблэм, оркестрэм афэсэгъадэ, «дахэу орэд къызэдало, къызэдэшъох», оркестрэм хэтхэр дирижерым зэрэришхэрэм фэдэу, нахьыжыу унагъом ыпэ ит. Ар зэпсэуми къадэхурэп.

Мэшукъо Аслъанрэ Асыетрэ зыздэпсэухэр илъэс 50 хъугъэ. Аслъан Ермэлхъаблэ зооветеринарнэ техникумэу дэтыр къыухыгъэ къодыгъэ къызызэрэщхэм. Нэужым колхозым зоотехникэу илофшлэн шыригъэжыгъагъ. Асыетрэ Аслъанрэ еджаплэм илъэсипшлэ шыздэдэджэгъэх, ары паклошгъ, зы партым дэсыгъэх, еджаплэм зэдаклоштыгъэх, къыздэдэкложы-

штыгъэх. Арышгъ, ахэр зызэрэшлэхэрэр, зызэгъусэхэр илъэс 60 фэдиз хъугъэ пломи, хэуконыгъэ хъушхэп.

— Тишэнхэр дэгъоу зэдгъэшлагъэхэу тызэрихылагъ, — ело Аслъан. — Зэгурылоныгъэ уазыфагу илынымклэ ащ мэхъэншхо ил. Сэ псынклэу сыкъелы, сишхъэгъусэ нахъ шъырыт, къысфигъэгъугъэри къыздишлагъэри маклэп. Нэбгыритлэм яз арэушхэу шытмэ, илъэсыбэ къызэпыпчын плэклышхэ.

Аслъан илъэсиплэ нахъ ымыныбжыу ятэ заом хэклуади, янэ изакъоу ыплугъ. Ным кынэу телъыр шлэхэу къыгурылуи, лэпылэгъушхоу клэуцогъагъ. Сыд фэдэ Иоф янэ зыфигъэзагъэми игъусэу дилшлэзэ, Иофшлэныр шлу

ылэгъугъ, къымыгъаштэу, мышхъахэу ыгъэцклэнэу зэригъэшлагъ. Щэлагъэ зилэ бзылфыгъэмрэ Иофшлэным къымыгъэштэрэ хулыфыгъэмрэ зызэрэхьыллэхэм, унэгъо дахэ ашлагъ. Аслъанрэ Асыетрэ клэлитлурэ зы пшъашгъэрэ зэдаплугъ. Рэмэзан клэлегъэджэ институтыр къыухыгъ, Юныс ятэ игъогу техъагъ, ветеринар сэнэхъатыр зэригъэгъотыгъ, Махьрэт техникумыр къыухыгъ.

Аслъан зоотехникэу ригъажыи, колхоз тхъаматэм нэсыгъагъ. Шлогъабэу цыфхэм афырилэм нэмыклэу, 1975-рэ илъэсым къуаджэм псыкъэклэуаплэхэр къызэрэдащэгъагъэм ащ илахышлу хэлъ. А лъэхъаным къоджэдэсхэмклэ мэхъаншхо ил. 1990-рэ илъэсхэр кыхъэхэи, колхозхэр зызэхэзыжыкхэм, яунагъоклэ ежыкхызмэт ыуж ихъа-

жыгъэх. Былымхъуныр, чыгулэжыныр нахъ фэдэкъэклэуаплэхэу кыхахыгъэх. Ар Иоф псынклэуап, ау яти ыкхъохэри къызэклэуагъэхэп, зэдэлэжыкхэу заушъомбгъугъ, чыгоу алэжыкхэр гектар 300-м нагъэсыгъ. Нэужым шхъали къызэуахыгъ.

Непэ хызмэтшлэплэр нахьыбэу зыгъэ-лорышлэрэр къо нахьыклэу Юныс. Ятэ ыныбжы илъэс 70-м къызехъум, псэури къыфигъэзэжыгъ. Юнысрэ ишхъэгъусэу Зоерэ пшъашгъэрэ клэлитлурэ зэдаплугъ. Фатимэрэ Исмахьилэрэ апшгъэрэ еджаплэхэм ащеджэ, Иляс япллэнэрэ классым ис. Аслъанрэ Асыетрэ акъо нахьыжыу Рэмэзанэ Кошхъаблэ еджаплэм тарихымыклэ шырегъаджэ. Ишхъэгъусэу Зуриетрэ ежыкхэрэ пшъашгъэрэ клэлэрэ ял. Махьрэт тикъуаджэ дэс, Урысыкъомэ яныс, пшгъэшгъитлу ил.

Узгурылоу, мамырныгъэрэ рэхъатныгъэрэ уазыфагу илъэу, уилфыгъэхэр псаухэу, ахэм къаклэхъухыгъэ цыклухэр къэплэгъужыгъэу илъэс 50 къызэдэбгъашлэмэ насылыгъ. Насыпышлэхэу залыгъэжы Мэшукъо зэшхъэгъусэхэм. Псауныгъэ ялэу джыри бэрэ здышылэнхэу тафэлъало.

НАРТ Амин.

Шхъащэфыжы.

Сурэтым итыр: **Мэшукъо зэшхъэгъусэхэу Аслъанрэ Асыетрэ яунагъо шышхэр.**

Мэкъэгъэлу

Шэмбэтым, чъэпыогъу мазэм и 10-м, сыхъатыр 11-м зэлуклэшхо Джэджэжыаблэ щыклошхт. Джэджэжыаблэ щышхэу Мыекъяуапэ щыпсэухэрэр Адыгэ Хасэм игъэцклэкло комитет хэтхэр ягъусэхэу чылэм къеблэгъэщтых ыкли къоджэдэсхэм залуагъэклэшхт. Зы сыхъат уахътэ чылэм илофыгъохэм атезыгъэклэдэн амал зилэхэу Джэджэжыаблэ щыпсэурэ хулыфыгъи бзылфыгъи мы зэлуклэм къетэгъэблагъэх. Тызытегуыцлэщхт илофыгъохэр зэлэ тикъуаджэ епхыгъэх, тэ, ащ щышхэм, къытэхьыллагъэх. Арышгъ, тыкышшоджэ зэлуклэм зэклэми шгъу-кыкхэлэжыгъэх.

Джэджэжыаблэ администрациер зычлэнт унэм дэжы зэлуклэр щыклошхт.

НЭХЭЕ Аслъан.

Джэджэжыаблэ щышхэу Мыекъяуапэ щыпсэухэрэм я Хасэ ипаш.

Фестивалым къыкыжыгъ

Быслымэн кином ия V-рэ Дунэе фестивалэу Казань бэмышлэу шыкыуагъэм фильмэу «Черкесия. Адыгэ Хабзэ» зыфилоэрэмклэ Нэгъэплгъэ Аскэрбий хэлэжыагъ.

Ащ фэгъэхыгъэу чъэпыогъум и 9-м пчэдыжыым каналэу «Урысыемклэ» «Мусульмане» зыфилоэрэ къэтыным шгъу-щеплгъын шгулэжыкхышхт.

Егугъухэзэ къагъэкышхыгъ

Илъэс къэс республикэм щызэхашхэрэ оперативнэ-профилактикэ илофтхъабзэу «лушхъ-2009-рэ» зыфилоэрэ ыклэм фэклауагъ. Ащ фэгъэхыгъэу макъэ кыгъэлугъ ыкли илофэу ашлагъэм клэклэу тыщигъэгъозагъ наркотикхэр хэбзэнчъэу гъээкло-гъэнхэм пэуцужыкхэр къулыкъоу АР-м щылэм испециалист-эксперт шхъалэу Алла Орловам.

Илофтхъабзэм изэхэщаклохэм пшгъэрылгъ шхъалэу зыфагъэуцужыкхыгъагъэр къэкы-рэ уцхэу наркотик зыхэлхэм ягъээкелон епхыгъэ бзэдэжэ-шлагъэхэр кыхъэгъэщыгъэнхэр ары. Ащ даклоу Нарко-контролым икыулыкъушлэхэм мы лъэныкъомклэ Иоф ада-шлагъ муниципальнэ обра-зованиехэм япашхэм, мэз-пэхэм, шаклохэм яобшхэствэ хэтхэм.

Зигугъу къэтшлэу Иоф-тхъабзэр оклофэ Наркокон-тролым илофышлэхэм бзэ-джэшлэгъи 140-рэ агъэунэ-фылгъ. Ахэм ахэт наркотик зы-хэлъ къэкылыр уцхэм япхы-гъэу кыхагъэщыгъэхэри. Зэ-клэмклэ уголовнэ Иофи 110-рэ зэхашын фаеу щыт.

— **Иоф ымышлэу станицэу Джэджэжыаблэ щыпсэурэ Б-м, — къеуатэ А. Орловам, — ишагу клэп кошэ 20 кыыщигъэклэщтыгъ. Илъэс 37-рэ зыныбжы ллым наркотик зыхэлъ уцыр хэтэ цыпэм шыриутыгъэу, цыраум ар хэгъэбыллы-хъагъэу щылыгъыгъ. Ар къызыхыгъэщыгъэ мафэм ащ «илэжыгъыгъ» щышхушхулае ыгъэгъуагъэхэу, ышх-ным фигъэхъазырыгъахэу унэ клэшхэм телыгъ. Марихуанэ килограммым ехъу-ыццэ ар наркополицейск-хэм къаубытыгъ.**

Мыекъяуапэ районим ит къутирэу Красная Улья зыфалорэми наркополицей-скхэм клэп кошэ 23-рэ унагъом ишагу кыышху-дагъотагъ. Чыплэ зэфэ-шхъафхэм къащигъэкы-щтыгъ таксистым нарко-

тик зыхэлъ уцыр. Ащ ыпэ-кли а «лофшлэным» ар щы-гъуазэу щытыгъэн фае. Ллым иунэ марихуанэ грамм 600 фэдиз кырахыгъ.

Къутирхэм ащыпсэухэрэм «закышарагъанэрэп» къэлэдэсхэми. Мыекъяуапэ щыпсэурэ К-м ишагу клэп кошэ 38-рэ кыыщигъэклы-ыгъэкыгъ. Марихуанэ зэ-ришхыгъыгъэм ыкли иунэ зырылгыгъэм фэшл а ллым пшгъэдэклэжы тапэкли ра-гъэхъыгъэу щытыгъ, ау гъогуу зытеуцауагъэм те-кыгъэп. Гъатхэм ащ джы-ри клэпыр ыпхыгъ, егугъуэ кыгъэкыгъ... Джыри ма-ры илоф судым ылонэу щыт. Етлани наркопо-лицейскхэм агъэунэфыгъ Краснодар крайм къыкылыр наркотикхэр ащ кыра-гъэуаллэщтыгъэу.

Наркотикхэр хэбзэнчъэу гъээклогъэнхэм пэуцужы-гъэнымклэ къулыкъум шгъу-налэ тырышгъуегъадзэ нарко-тик зыхэлъ уцхэр кызыгъэ-кыхэрэм илъэси 8-м нэсэу хъапс, ар зымыгъэклодыхэ-рэм тазырэу сомэ 1500-м кыыщегъэжыагъэу мин 40-м нэсэу атыралъхъанэу законом кызырилоэрэ.

Зигугъу къэтшлэу Иоф-хэм афэдэхэм ашыгъуазэ хъу-гъэхэм, хэбзэнчъэу наркотик-хэр зыгъээклогъэхэрэм афэгъэ-хыгъэу къэбар зышлэхэрэм телефонхэу (8772) 52-48-44-мклэ (Мыекъяуапэ), (8779) 9-20-33-мклэ (ст. Джа-джэр), (87772) 9-29-50-мклэ (Адыгэкъалэ) макъэ кыжыу-гъэлунэу наркополицейскхэр кыышшоджэ.

Ичыплэ ыгъотыжыгъ

Адыгэ лъэпкъым къэралыгъо гъэпсы-клэ илэ хъуным пае гъогу кынэу кыкылу-гъэм инэпэплгъэу щыт Шэуджэн районим икъоджэ гупчэу Хакурынэхъаблэ дэт музеир. Автоном хэку статус адыгэхэм къызаратым лъэпкъым изэфэс зышыре-клокыгъагъэр ыкли хэкум игъэцклэкло комитет итхъаматэу Ш. Хъахъуратэр зы-щыхадзыгъагъэр мы къуаджэр ары.

Музеир къызызлуахыгъэм къышгъэгъа-жыагъэу заом иветеранхэр, хъаклэу Адыгэ Республикэм кыхъэхэрэр, клэлэджакло-хэр мыщ къэклох, ашлогъэшлэгъонэу зы-шлэпхыгъ.

Адыгэ Республикэр илъэс 18 зышхы-хурэм тэфэу музеим изкспозициехэм клэу зы къахэхъуагъ. Илъэсыбэрэ илъэп-кыи ихэкуи афэлэжыагъэу, апэ партием ихэку комитет ипэшагъэу, ыужым рес-публикаклэм и Президентыгъэу Джары-мэ Аслъан изэлуклэгъухэр, хъаклэу рес-публикэм кыхъагъэхэр кызыгъэлэгъ-гъорэ сурэтхэр парагъэхыжыгъагъэх. Джы Джарымэм фэгъэхыгъэу сурэткэ-гъэлэгъон шхъаф музеим щыолэгъу ыкли зэфагъэр апэ къызэрэхъужыгъэм уегъэгъушлэ.

Республикэм имэфэклэ къымысызэ тил-лэпкъ кыкылугъэ гъогур, лъэпкъым ита-рихъ зышлэ зышлоигъохэр мыщ щызэ-блэкыгъэх. Музеим ипчэхэр сыдигъуи цыфхэм афызэлухыгъэх.

(Тикорр.).

Машло къызэрэхъугъэр къыуигъэшлэшт

Мы аужырэ илъэсхэм тучан зэфэшхъафхэр ыкли офисэу къызэлэуахыхэрэм япчъагъэ хэхъуагъ. Ахэр зыхэхэм зрагъэклэрэклэштыр ыкли ящы-клэгъэшт пкыгъохэр зэрачлагъэуцощтыр ары на-хьыбэу зыпылхэр. Ау машлом пэшлуклорэ ыкли ежы-ежырэу кыхъэнэрэ мэкъэгъэлухэр ха-гъэуцохэрэп.

Ушхъагъэу зэфэшхъафхэр ашлэзэ, машло кызыхъуклэ макъэ кызыгъэлэшт пкыгъохэм яхэгъэуцон е ахэм ягъэтэрэзыжыкхын ахыщэ зэрэ-памыгъэклодэщтым пае, гугъу елхыхэрэп. Ахэм агъэцклэн фаеу мэшлогъэклуасэхэм къафагъэнэ-фэгъэ Иофтхъабзэхэр зэшлуахыхэрэп.

2008-рэ илъэсым мэзаем урамэу Депутатскэм тет барэу «Бочкэм» машло кызырэхъуыгъэр мэкъэгъэлухэм яшлуагъэклэ мэшлогъэклуасэхэм ашлагъ ыкли ар игъом агъэклосэжыкхын алъэклыгъ.

Машлор щынэгъончъэным фэгъэхыгъэ уп-члэхэмклэ е мэшлогъэклосэ надзорым илофышлэхэр мытэрэзэу кыжыудзеклуагъэхэмэ, Урысыем и МЧС-у АР-м щылэм ипыхъэшлэгъу телефон шгъу-теон шгулэжыкхышхт (къ. Мыекъяуапэ 56-80-78) е Къыблэ регионалнэ гупчэм ипыхъэшлэгъу те-лефон (къ. Ростов-на-Дону 8-863-240-66-10).

И.ДЕМЕНТЬЕВ.

АР-м мэшлогъэклосэ надзорымклэ и Къэ-ралыгъо инспектор.

ТШІЭРЭР ЗЭКІЭ ТИЛЪЭПКЪ ИЩЫКІАГЪ

Шэныгъэр, цыфым игупшысэ фэдэу, гъунэнчъ, ар гъашлэм ыкупкІ, тишылаклэ лъызгъэкІуатэхэрэм ащыш. Шэныгъэр Іахыбэу зэхэлъ, Іахъ пэпчъ ежъ итеплъэ, игъэзаплэ иІ. Джащ фэд тэ тызыщылъжэрэ ІофшлэпІэри — Гуманитар ушэтынхэмкІэ Къэбэртэе-Бэлыкъар институтым филологиемкІэ икьутамэ.

НахыпалокІэ адыгабзэм, литературэм, ІорыІуатэм апылхэм яІофшлэн кьутэмэ шъхьафэу шытыгъэх. Ау гуманитар наукам, лъэпкъ Іофыгъохэм нэмыкІ еклэлаклэ афашлэу зыхуыгъэ мы лъэхъаным пшъэрылхыкІэхэу кыгъэуцухэрэр гъэцкІагъэ хъунхэм, лъэпкъ наукам дэлажэхэрэм зым ышлэрэм адэрэр шыгуаэзу, зэдэлъжэхэзэ зэдэлъжэнхэм фэшІ институтым идиректорэу Бгъэжъ-нэкъо Барэсэбий ыпкъ кыкІыкІэ ахэр зы купышхоу зэхашъжыгъэх, ащ филологием икьутамэклэ еджэх. А кьутамэм хэхъэх къэбэртэе-шэрджэс бзэмкІэ, адыгэ литературэмкІэ, лъэпкъ ІорыІуатэмкІэ секторхэр. Ежъ институтыри джыдэдэм Іахышэу зэхэт: адыгэ филолог, бэлыкъар филолог, тарихъ наука. Ахэм шъхьадж ежъ зэхэлъыкІэ шъхьаф иІ, зыдэлъжэрэ Іофыгъохэм ялыгыгъэу, цыфэу шылажэхэрэм япчъагъэ кыдэп-лъытэмэ, институтым хэт институткІэ уеджэмэ хъуш. Тэ щэч кыфэтхырэп ащ фэдэу тиІофшлэн зэрэзэхатшэрэм ежъ институтыри, лъэпкъ наука, ахэр зыфэлъжэрэ цыфхэм ишІуагъэ зэрякІыштым.

Адыгэ филологием икьутамэ нэгырэ 28-м Іоф шашІэ. Ахэм ащыш нэгырэ 11-р филологие шІэныгъэхэмкІэ докторых, бэмышІэу ІофшлэпІэм кьаштгъэ ныбжыкІитІум анэмыкІхэр филологие шІэныгъэхэмкІэ кандидатых. Шэныгъэм, лъэпкъ культурэм гъэхьагъэу ащыраІэхэм пае Урысые Федерацием, Къэбэртэе-Бэлыкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым язаслуженнэ шытху-цІэхэр кьызфаусыгъэхэри кьытхэтых. Ащ фэдэ кІуачІэрэ пкІэрэ зилэ купым, уенгуенэу шытгеп, Іофышхо егъэ-

цакІэ, пшъэрылхышхохэри ыпашъхъэ итых.

Ушэтын Іофхэм уапылхыныр лъэшэу кьин: о уапкІэ мыш Іоф шызышІагъэхэм кычІамагъуагъэхэу, ягупшысэ-гулыгъэкІэ нэмысыгъэхэу, а лъэхъаным наукам изэшІокІ кымыхыгъэу непэклэ горэ кызылупхыныр нахъ кьиныжъ. ТишІэныгъэлъжэхэр Іофыгъуаб зыдэлажэхэрэр, кьадэхъурэри макІэп. Пшъэрылхъ анахъ кьинхэм зыкытымыгъэуфэу Іоф тшІэнымкІэ кІуачІэ кыгъэзытырэр тшІэрэр лъэпкъым ищыкІагъэу зрэшытыр икьукІэ кызырэдгъури-Іорэр ары.

ІофшІагъэу узыпылхыр лъэпкъыр зыфныкъом тегъэпсыхьагъэу шытынырэм ащ кыкІагъэрэу цыфхэм кьашъхъэпагъэу плъэгъунырэм анахышІоу сыда шыІэр! Ар зэхашІэ, пшъэрылхыгъэу ахы-рэр кьагурэІо тиІофышІэхэм. Ар нэрылхъэу къэзышІырэ ахэм кьагъэхъагырэ, кьыдагъэкІырэ яІофшІагъэхэр ары. Аужырэ илъэсхэм дунаим кытехьагъэх тишІэныгъэлъжэхэр агу етыгъэу зыдэлъжыгъэ ІофшІэныгъэхэр. Ахэм ащышых «Адыгэ шІэныгъэу», «Лъэ-шІэныгъэу зыныбжъ зэныб-джэгъуныгъэм итхыд», «Къэ-бэртэе-Бэлыкъарым итхакІо-хэр», «Къэбэртэе-шэрджэсы-зэр» (томитІу мэху), «Адыгэ-урыс псэлъалъ» «Адыгэхэм абзэ зэлыгыгъэу» зыфІохэ-рэр, ахэм анэмыкІхэри.

Ушэтын пшъхъапэхэмкІэ тагъэгъушІуагъ Хъашъхъожъ Фае («Ахъмэтыкыо Къазий-Бэч. Тхыгъэ хэхыгъэхэр»), БишІо Борис («Къэбэртэе-шэрджэсыбзэм играмматикэрэ илексикэрэ апыл Іофыгъо кьинхэр»), Дзыгъонэ Ритэ («Адыгабзэм игушыІэ кьэху-кІэ макъэхэм шагъэцкІэрэ пшъэрылхэр»), Тхъэмэкъо Жене («Адыгэ таурыхъхэр»), ХъакІошъэ Мэдинэ («Мифхэм-рэ пэсэрэи кьэбарыжъхэмрэ лъэпкъ литературэм кызырэхъшхэр»), Чурей Тыжы-н («Тыркуем шыпсэурэ адыгэ, абхъаз хэхэсхэм ялэпкъ мэ-кьэмэ култур»). Сэ сиІофшІэ-гъэ заули институтым кьыди-гъэкІыгъ: «Хэхэс адыгэ ли-тературэр», «Хэхэс адыгэхэм яли-тературэ ипозтикэрэ ихътІыр» (хэтІы — почерк), Адыгабзэм кыхэхъэгъэ хъэрып псалъэхэр»

(Л.И. ПшыхъэшІэр игъусэу), нэмыкІхэри. Икыгъэ илъэсым тиІофышІэхэм ястатыхэу 64-рэ Москва, Санкт-Петербург, Ростов-Дон, Краснодар, Новосибирскэ, Махачкала, Ставрополь, Сыхъум, Мые-кьуапэ, Налщык кьашыдэкІырэ шІэныгъэ журналхэм кьадэ-хъагъ. ХъэкІошъэ Мэдинэ идоктор, Къэрдэн Мусэдин икандидат ІофшІагъэхэр пхы-рагъэкІыгъэх.

Мы илъэс благагъэхэм зэшІо-тхын фэе Іофыгъоу тапэ илхыр макІэп. ЛитературэмкІэ секто-рым ыгъэхъагырэ лъэпкъ литературэм итарихъ фэгъэ-хыгъэ ІофшІэныгъэхэу, ар шІэхэу кыдэкІыш. ТомитІу хъоу ар адыгабзэкІ, урысы-бзэкІ кыхауыш. Мыш фэдэ ІофшІагъэ джы нэс тили-тературэ шІэныгъэ иІагъэп. Лъэ-хъанэу кызылхыгъэуиыгъэрэмкІэ, изэхэлъыкІэкІ, ащ Іоф дзы-шІэгъэ шІэныгъэлъжэхэм кызы-фагъэфедгъэ амалхэмкІэ ар 1965-рэ илъэсым «Къэбэртэе литературэм итхыд фэгъэ-хыгъэ очеркхэр» зыфІоу кыхауыгъагъэм текІы. А ІофшІагъэр дгъэхъагырэгъэхэу пІоми хъунэу, ткъош шэрджэ-хэм лыкІохэр кьытфагъэ-кІуагъэх, ежъхэм ялитератури зыщытымыгъэгъушшэнэу кьэлъІуагъэх. КъБР-м гъэс-ныгъэмрэ наукамеркІэ и Мини-стерствэ, тиинститут иІэхъхэ-тетхэм а лъэІум дырагъэ-штагъ, кьиныгъо горэхэр пы-лыгъэми, тэри а Іофым теуцоллагъ.

СССР-м итхакІохэм япэрэ зэфэсэу 1934-рэ илъэсым шы-Іагъэм адыгэ, кьэбэртэе, шэрд-жэс литературэр аІоу зэры-щатхыгъагъэм кышгъэгъэ-гъэу ахэр зэтефыгъэхэу кьэго-гурыкІох, ау тэ тиныбжыкІэ-хэр зэрырагъэджэрэ тхылхэм зэгорэми ахэдгъэкІыгъэхэп тилъэпкъэгъу тхакІохэм ят-хыгъэхэр. Къызырэгъагъэу, «Къэбэртэе-Шэрджэс ли-тературэм итхыд» икыхъуыт-ны зыэшІокІырэ ащ тыхы-шыуцун тимурадп. Къэбэртэе-Бэлыкъарми, Адыгеими, Къэ-рэщэе-Шэрджэсми яшІэныгъэ-ушэтэкІо институтхэм тІуачІэ зэхэтлхъанышъ, адыгэ псэу-ми здытхыи литературэм ита-рихъ ттхыжыын тимурад.

КъІуагъэмэ хъуш лит-ературэмкІэ секторым хэтхэр «Къэбэртэе-шэрджэс ли-терату-

рэм итхыд» изакъоп Іоф зы-дашІэрэр. Секторым шылажэ-рэ пэпчъ литературэ шІэныгъэм иІахъ горэм епхыгъэу ушэтын-хэр ешІы. ГушыІэм пае, БакІуу Хъанджэрые илъэс заулэ хъу-гъэу ІутІыжъ Борис итворче-ствэ дэлажэ. Ащ фэгъэхыгъэ монографиер гъунэм нигъэ-сыгъ. А ІофшІэныгъэхэмкІэ апэрэу ыкІи наукары ылапсэу бгъу псэуэмкІэ зэхэфыгъэхэ шыхъуш ІутІыжыым иусэ-хэри, ипрози, идраматургие ІофшІагъэхэри, сурэтшІы-нымкІэ ІэпІэсэныгъэу хэ-лыгъэри. ШэуджэнцІыкІу Алыи итхыгъэ хъалэмэтэу «Къамботрэ Лацэрэ» зыфІо-рэр жанрэу зыхахъэрэр джы кызынэсыгъэм агъэунафыгъэп, ащкІэ тишІэныгъэлъжэхэр зэнэ-кьокъух. А Іофым изэшІохын ыуж ит шІэныгъэлъжэ цІэрыІоу Тхъэгъэзит Юрэ. Совет лъэ-хъаным ыужыкІэ кьэбэртэе ли-тературэм зэхъокІыныгъэхэу фэхъуыгъэхэм язэхэфын Іоф дешІэ Альхъэс Светэ.

Лъэпкъ литературабзэм я XX-рэ лъэшІэгъум хэхъоныгъэу ышІыгъэм игъунджэу шы-тыш ІофшІэныгъэ пшъхъапэр шІэхэу хъагыр хъуш. ТхэкІо цІэрыІоу, Социалистическэ ІофшІагъэм и Лыхъужэу КІышыкыо Алим итхыбзэ игушыІалъэу агъэхъагырэп ары зыфасІорэр. ІофшІэн кьин-нэу шыт ащ фэдэ гушыІалъэм итхын. Джы нэс а ІофшІэн лъэужыгъом фэдэу тилэр Шэу-джэнцІыкІу Алыи ыбзэ игу-шыІалъэу закъу ары.

Лъэпкъ шІэныгъэлъжэхэр Іоф зэдэшІэгъэным игухэлъ зэрэфежъагъэхэм ишыхъат «Урыс-кьэбэртэе-шэрджэс гу-шыІалъэр» гъэхъагырэным ыуж зэрихъагъэхэр БишІо Бо-рис яІэхъхэтетэу осэшхо зи-Іэ ІофшІагъэм икыгъэхъагы-рын зэрэпылхэр. КъБКъУ-м иегъэджакІоу, шІэныгъэлъжэ цІэрыІоу Апэжъ Мухъэмэд, НІИ-м иученэ-секретарэу Къумыкыу Динэ. Сэри а купым сыхэт.

Лъэпкъым ижыкІэ кышчы-ублагъэу зэхилхъэгъэ Іоры-Іуатэхэр зэгъэуІужыгъэхэу тхылъ пчъагъэу кыдэгъэ-кІыжыгъэным Іоф дашІэ ІорыІуатэм исекторэу Гъут Іэдам зипащэм иІофышІэхэм. ПчъагъэкІэ ар зэрэхъуштыр тэрэз дэдэу зэхэфыгъэу шытгеп, шІэныгъэлъжэу Налэ Заур

кызырэдирдэрэмкІэ, том 30 фэдиз хъунэу ары. Ахэм ащы-цэу мифхэр зыщызэхъуыгъэ-гъэ апэрэ кыдэкІыгъэр, нарт кьэбархэм япэрэ тхылыр, адыгэ таурыхъхэм япэрэ то-мищыр хъагыр хъуыгъэх. Мы ІофшІэныгъэхэм аІуачІэ халъ-хъагъ Налэ Заур, ЦыпІынэ Аслъан, Тхъэмэкъо Жене, Быхъурэ Мухъэмэд, Табышъ Мурат. Мы секторым иІо-фышІэхэм агъэхъагыри кы-дагъэкІыгъ «КъэрдэнгъушІ Зырамыку. Тхыгъэ хэхыгъэ-хэр» зыфІорэ тхылъ гъэшІэ-гъоныр. Ащ шызэхъуыгъэх шІэныгъэлъжэу, тхакІоу, орэдыІо цІэрыІоу Къэрдэн-гъушІ Зырамыку инаучнэ ІофшІагъэхэр, художествен-нэ, публицистикэ тхыгъэ нахышІоу иІэхэр. Тхъэмэкъо Жене ыгъэхъагырэ тхы-лэу «Таурыхъым ихъопсапІ» зыфІоу Ставрополь кышчы-дэкІыгъэри цыфхэм агу ри-хыгъ.

Кыхъэгъэщы сшІоигъу ГъукІэ Анжелэ, Чурей Ты-жыын, Гъут Лянэ ушэтын гъэшІэгъонхэм зэрадэлажэ-хэрэр. Анжелэ ыгъэхъагы-рыгъ адыгэхэм ямузыкальнэ културэ фэгъэхыгъэу иушэ-тынхэр зыдэт тхылыр. Лъэп-къым игушыІэ шэрыохэмрэ фразэхэмрэ язэфэхысыжыын Гъутыр ыуж ит. Тыркуем шы-псэурэ адыгэхэм кьахъкІы-гъэхэу културэм иІэхъныкыо зэфэхъафхэм ашылажэ-хэу гъэхъэгъэшІухэр зилэхэр (зилэгъэхэри) кыххэгъэщы-жыгъээнхэм пылъ Чуреир. Тыжыын кыуыгъоигъэхэм афэгъэхыгъэ тхылыр 2010-рэ илъэсым кыдэкІыш.

Ситхыгъэ икьоу кышчы-сІуагъэп зэкІэ Іофэу тызпыл-хэр, кыддэхъуыгъэр, нахы-шІоу зэхэщэгъэн фаехэр. Мы кьэстхыгъэхэми кьахъмы-фагъэу, тызнэмысыгъэу кэ-нагъэр макІэп. Анахъ мэхъа-нэ зилэри арэп. Тэ тшІэрэмрэ Іофыгъоу тызпылхэмрэ лъэпкъым зэришыкІагъэхэр кыдгъурыІоу тэлажэ. Ащ тигуетныгъэ кьелэты.

ТІЫМЫЖЪ Хъэмышъ.
КъБР-м гуманитар
ушэтынхэмкІэ институт
икьутамэ ипащ, филологие
наукахэмкІэ доктор.

Мардж! АдыгацІэ горэм сылъэхъу

Непэрэ тисабыйхэр машалахъэу дахэу фэпагъэх. Тучанхэми атемы-лхыжъ шыІэп, узачІахъэкІэ, унэ зэб-лэплъы зыфалорэм фэд. Уисабый да-хэу пфэпэщтымэ ахыщэм ушъхъасы-на, чІыфэми хъафэми зэралоу.

КІэлэцІыкІухэм цІэу афаусыхэрэр джащ фэдэу зэблэхъуыгъэ хъуыгъэх. Къэ-лэубаг, Къадырбэч, Гошнагъу, Хъаниф зыфэлпощтхэр ахэм непэ араІоажэхэрэп.

— Алина! — ныр еджэ пшъэшъэ цІыкІум. Урыс пшъэшъэжыкІы кы-сшІошІы, ау адыгэ пшъашъ, адыгэбзэ тІэІуи ешІэ.

— Джульетта, — стхъакІумэ кы-редзэ. — Лаиллахъ, италянэ цІыкІумэ шІэ сэлэшъ, сэгумэкІы. Тыдэ кыкІыгъа мы цІыкІур? СыгуІэзэ, сэлпэ макъэр кызыдІулыгъэмкІэ. НэшІуцІэ цІыкІу, егуыгузэ адыгабзэкІэ ным дэгущыІэ.

— Тагир, — зэхэсэхы джыри. Бэба кьэлэ шагум сабыеу шыджэгурэр. Шы-кур адыгацІэ горэ зэхэсхыгъэмэ. Ау янэрэ ыкьорэ урысыбзэ кьабзэкІэ мэ-гушыІэх.

— Иди сюда, — янэ кІалэм кьеджэ. Спэмыжыгъэу тетІысхъапІэм кьыте-тысхъагъэх. СетхъагъэпцІэкІэу, шъэ-жыем зыфэсэгъазэ.

— Урыс кІэлэ цІыкІуа сэлэ мыр, сыдэуи цІэ дахи иІа.

Нэмыз-Іумызэу кІэлэ цІыкІур кы-сэлпэ.

— Сыда пцІэр, сикІал? — сэри сы-жэ згъэуцурэп. Ащ кыкІырэп гуры-Іуагъэу ыцІэ кысело: Тагир.

— Нэнэжъ дэжъ чылэм укІорэба сэлэ, — укІомэ адэ сыд фэдабза узэрэ-дэгущыІэрэр, нэмычыбза, шэлэмэ фабэ

уфаемэ нанэм сыдэуштэу кьэбгъа-шІэра?

— Да, — джэуап кысеты цІыкІум, ышъхыи дегъэсысы, янэжъ дэжъ кІоноу лъэшэу зэрикласэр кыххэцэу Іогу-шІукІы.

— Адэ уинанэ нэмычыбзэ ешІа? — Тобэ, сыда мы сабым сызкІышыхъа-гъэр, ау ежыр арэп засІорэр, сыд ащ иІажэ, янэ гурысэгъало.

— Да, — еІо еІлани шъэожыем.

ТэкІурэ шэсыхэшъ, янэрэ ыкьорэ мэтэджыжыых. Ау ныр адыгабзэкІэ икІалэ дэгущыІэ.

Я си Аллахъ, шъхъакІо ышІыгъэмэ дэгъу, сыгуІэ сэгущІо.

Камила, Тамила, Зарина, Дарина, Амина, Элла — ахэр тишъашъэмэ ацІэх. ТикІэлэцІыкІу пэпчъ е Артур, е Арсен, е Эдик, е Карим. А си Аллахъ,

ермэлха ахэр, таджикха, е нэмыкІ тыр-ку лъэпкъа? Ау ащ нахъ гъэшІэгъони зэхэсхыгъэ: Къуаджэ горэм Изаурэ ыцІэу пшъэшъэ цІыкІу шэпсэу кьало. **Ярэби, шыІэжыыхэп шыІуау адэ адыгацІэ горэ? ГъэшІэгъоним инахъ гъэшІэгъоныжыр шъосІонышъ, ащ фэдиз сабыи зыдэс тишагушхо пштэмэ, гъошагъэу е зы урыс, е ер-мэл, е джурт цІыкІу горэм адыгацІэ зэрэфамыусыгъэр ары.**

Непэ урысхэм ятэжъ-янэжъ пІа-шъэхэм ацІагъэхэр якІалэхэм афау-сыжыых. Тобэ, адэ тиадыгацІэхэр ду-наим тетхэм зэкІэми анахъ дэйха? Хъауми, сабым фэуусымэ хъун адыгацІэ горэ шыІэжыыхэба? Адыгэ-хэр, сышъолъІу, адыгацІэ горэ кьэшъошІэжыымэ кьашъуІо.

ЧЭНЫШХЭ Молидхъан.

КРАСНОГВАРДЕЙСКЭ

Красногвардейскэ районыр илъэс 85-рэ зэрэхъуэм фэгъхыгъэ мэфкэ зэхэхэр ащ игупчэу Красногвардейскэм игъэкӀотыгъэу пчэдыжым кыщегъэжыгъэу пчыхэм нэс шыхагъэунэфыкӀыгъ. Цыфэу къекӀолагъэхэр район паркми нэмыкӀ чыплэхэми ащычэфыгъэх. Сыд фэдэ ныбжэ зили эпллынхэ, зэдэ-лунхэ икӀун агъотыгъ. Районым икӀуаджэхэм, икӀуатырхэм кыарыкӀыгъэ цыф лэжыа-кӀохэм, ИофшӀаӀохэм агу къэзылэтын, зыгъэгущӀон Иоф-тхэбзабэ рагъэкӀокӀыгъ.

Районым шыпсэухэрэм ямэфкэ зэхэхэ пае къафэгущӀонхэу, ячэфыгъо адагъэ-нэу хыкӀэ бэдэдэ къафэблэгъагъ. Тиреспубликэ ипашэхэм ацӀкӀэ АР-м и Премьер-министр игуадзэу Алексей Петрусенкэр шылагъ ыкӀи Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхыаӀушынэ Аслъан кыфишыгъэ пшъэрылӀыр ыгъэцакӀэзэ, мэфкӀым

гъэр ыкӀи хэти ипшъэрылӀхэр икӀоу зэрэзэшӀуихыгъэхэм ишӀуагъэкӀэ лэжыгъэ дэгъу къахыжынын зэралӀэкӀыгъэр кӀигъэтхыгъ. Ягуетыныгъэ кыкӀырамыгъэчэу районым иэкономикэрэ исоциальнэ лэ-ныкӀорэ джыри нахь дэгъу-ным, пытӀным фытегъэпсы-хыгъэ Иофыгъохэр гъэхыгъэ хэлъэу тапӀкӀи зэрэзэшӀуа-хыщтхэм ицыхъэ зэралӀхэр кыӀуагъ.

Ащ ыуж мэфкэ зэхэхэм къекӀолагъэхэм гуфэбэныгъэ ин хэлъэу къафэгущӀуагъ рай-оным кыщыхыгъэу, АР-м иэкономикэ хэхъоныгъэмкӀэ ыкӀи сатыушӀынымкӀэ иминистрэу Матыжэ Аслъан. Ащ цыф жъугъэу къекӀолагъэхэм закыфигъазэзэ, тапӀкӀи районым иофшӀагъэхэмкӀэ, игъэхыгъэхэмкӀэ хыахъо ялӀнэу къафэлъӀуагъ.

Мэфкэ зэхэхэм районым итарихъ фэгъэхыгъэ псалъэ ащ ипашэу ТхыаӀнэ Вячеслав кыщишыгъ. Апэрап-

къаӀугъэ шыӀэныгъэ гъогу мыпсынӀкӀэм шыщ Ӏахъэу зэрэ-щыгъэр. Кавказ заор заух нэ-ужым Урысые пачыхыгъэу ыгупчэ итыгъэ губерниехэм кыарыкӀыгъэ мэкъумэщышӀэ-хэр шыпсэунхэу мыщ къэкӀо-гагъэх ыкӀи я XIX-рэ лӀэшӀэ-гъур тизэкъошныгъэрэ тизэ-блэгъэныгъэрэ пэублэ афэ-хыгъ. Щэрджэс (Адыгэ) авто-ном хэкур 1922-рэ илъэсым зы-зэхашӀм, Адыгеим итемыркӀэ, псыхъоу Пшызэ, Лабэ ыкӀи Шхыагуашэ азыфагу илӀ чы-гу шлагъом апэрэ район адми-нистративнэ чыплэ мэхъанэ шырилӀэ хыуагъэ. Джащы-гъум районым джы кыгъэгъ-гъунэрэ чыгум шагъэпсыгъэ Ширванскэ округым къуаджэу Адэмые гупчэу щашӀыгъагъ. А округыр Адыгэ автоном хэ-кумкӀэ зэкӀэми анахь иныгъ ыкӀи волость 17 хахъэу шы-тыгъ. Ахэр Адэмые, Аскъэлэе, Белэ, Бжъэдыгъухъэблэ, Гъо-бэкъое, Джамбэчые, Джэджэ-хъэблэ, Еленовскэ, Ивановскэ, Къунчыкхъэблэ, Къургъо-Терновскэ, Нэчэрэзые, Нико-лаевскэ, Новосебастопольскэ, Пэнэжыкхъое, Преображенскэ волостьхэр арыгъэх.

Адыгэ (Щэрджэс) хэку ис-полкомым 1924-рэ илъэсым Ионьгъом и 2-м районитф ха-хъэу Адыгеим иадминистратив-нэ-чыплэ гошыкӀэ кӀэу ыштагъ. Ащ районымкӀэ ха-хъэщыгъ Преображенскэр, гупчэу ашыгъагъэр селоу Преображенскэр ары. Джащ кыщегъэжыгъэу, нэужым Адыгеим иадминистративнэ чыплэ гошыкӀэ пчъагъэрэ зэ-блахыгъэми, псыхъохэу Пшы-зэ, Лабэ ыкӀи Шхыагуашэ азыфагу илӀ чыгум итыгъэ районым истатус зыпарӀкӀи зэблахыжыгъэп. Зэгорэм, 1929-рэ илъэсым, районхэм язичэзыу зэхэгъэхыжыгъом а чыгум цӀэу Красногвардей-скэ район кыфаусыгъагъ. Ащ административнэ гупчэу фэхыгъагъэр селоу Николаев-скэр, джы Красногвардейскэ-кӀэ заджэхэрэр ары.

— Районым цӀэу кыфаусы-гъэм илъэсипшӀ пчъагъэм кы-кӀоцӀ нахыжыхэр рыгушхо-щтыгъэх. Ахэм атекӀыгъэхэу непэ кыддышыӀэхэри ащ рэ-гушхох, сицыхъэ тель джыри тапӀкӀэ кыткӀэлъыкӀошт лӀэ-ужжэмкӀи арэуштэу зэрэщы-тыщтым, — кыыхыгъэщыгъ В. ТхыаӀнэм. — Сыда плӀмэ плыжыым кыкӀырэр дахэр, гвардием кыкӀырэр анахы-шӀур ары. Зытет шыпкӀэм-кӀэ, Красногвардейскэ районыр дэхэ дэд, ащ шыпсэурэ цыф-хэри ягушпысакӀкӀэ, Иофэу ашӀэрэмкӀэ, язекӀуакӀкӀэ ыкӀи ягухэлъхэмкӀэ дахэх.

Районым ицӀыфхэм апсэ емыблэжхэу хэгъэгур кызэ-раухымагъэми администраци-ем ипашэ кышыуцугъ.

— Хэгъэгур зэошхом иилъэ-хэм районым шыпсэуштыгъэ нэбгырэ 5442-рэ фронтым кӀуа-гъэ я Хэгъэгур гупсэ къаухы-мэнэу ТекӀоныгъэм пае нэб-гырэ 3240-мэ ащ ящыӀэныгъэ

атыгъ, — ыӀуагъ ащ. — Заом иилъэсхэм къаӀоцӀ Совет-скэ Союзым и ЛыхыужыщӀэ кызыфаусыгъэ дзэкӀолӀ мин 14-мэ ащыщых Красногвар-дейскэ районым кыщыхы-гъэ нэбгыриплӀыр. А мэшӀожь илъэсхэм Щытхыум иорден истепенищ тичыплӀэгъуитӀу-мэ къафагъэщыошагъ. Джы-рэ тимафэхэми Иофхэм язы-тет зэрэхыгъэм емылӀыты-гъэу, хэгъэгум пае цыфымкӀэ зэкӀэми анахь лӀаплӀэу щыт ящыӀэныгъэ атыным тирайон ицӀыфхэр фэхызырых. Джа-рэуштэу зекӀуагъэ селоу Еле-новскэм кыщыхыгъэ Ни-колай Шевелевыр Чэчэн Рес-публикэм конституционнэ по-рядкэр кыщаухыма зэхъум. ЗыхэкӀодэ нэужым ащ Урысые

Ащ кыкӀэлъыкӀоу ТхыаӀнэ Вячеслав зипӀэщэ районым иэкономикэ изытет кытегу-щылагъ. Ащ кызырыӀуагъэм-кӀэ, мы илъэсым промышлен-нэ предприятиехэм производ-ствэм процент 25-кӀэ хагъэ-хыагъ. Анахь гъэхыгъэ инхэм-кӀэ районым и Мафэ пэгъо-кӀыгъэх ЗАО-у «Содруже-ствэу» тыгъэгъазмрэ рапсым-рэ дагъэ ахэзышӀыкӀыгъэр, ООО-у «Гюмри» зыфиӀоу кыуае кызышӀыгъэр, ООО-у «Кубаньагропродуктэу» ваку-умкӀэ гъэхызырыгъэ хэтэ-рыкӀхэр кыдэзыгъэкӀыхэрэм, ООО-у «Алексэу» нэкульхэр кызышӀыгъэрэм яӀофышӀэхэр.

Къэлогъэн пае губгъом илэ-жыаӀохэм мы илъэсым лэ-жыгъэ бэгъуагъэ кызыра-

Федерацием и ЛыхыужыщӀэ кыфаусыгъ.

Районым игубгъохэм ыкӀи ифермэхэм Иофэу ащашӀа-гъэмкӀэ илъэс зэфӀэшхыафхэм Красногвардейскэ районым ищытхыу языгъӀуагъэхэм ацӀэ-хэри игуапэу ТхыаӀнэм кы-риӀуагъэх. Ахэр лэжыкӀошхо-щтыгъэхэу Федор Ноздриныр, Хъунэго АлэджыкӀу, Алек-сандр Веревкиныр, Алексей Бандюковыр, Александр Асла-новыр, Валентин Кулий, Ни-колай Замятиныр, Пилогея Си-доренкэр, КӀыкӀ Назымбий, Иван Старцевыр, Федор Фо-менкэр, Иван Беденкэр, Ири-на Гаранинар, Михаил Жмур-ченкэр, Иван Тарасовыр, Лю-бовь Лысенкэр, Любовь Якши-нар, нэмыкӀхэри. Ахэм щытхыу зыпылӀ Иофэу ашӀагъэр зэри-фэшӀуашӀэу лӀагъэкӀуатэ Крас-ногвардейскэ районым шы-псэурэ лӀэужыкӀэхэм.

Ар гъэрэкӀорэ илъэсым аугъоижыгъагъэм елӀытыгъэмэ, тонн мини 6-кӀэ нахыб ыкӀи зэкӀэмкӀи тонн мин 71-м нагъэсыгъ. Мыщ дэ-жыым анахъэу хэгъэунэфы-кӀыгъэн фаер лэжыгъэм ипро-цент 85-р гъомылапхъэ зыа-шыкӀыгъэрэм зэрэфӀдэр ары.

Районым ибылымахъохэм яхэхъоныгъэшӀухэми уагъэгущӀо. Ахэм щэмрэ лымрэ якӀэ-хыжынынкӀэ республикэм апэ-рэ чыплӀэр шалыгъ. ИщыкӀэгъэ-шхоу щыт а продуктхэр ана-хыбэу кызыхыжыкӀыхэрэр ыкӀи ӀузыгъэкӀыхэрэр СПК-у «Колхоз Ленина» ыкӀи «Роди-на» зыфиӀохэрэр ары. Ахэм япашэхэр КӀыкӀ Долэтбийрэ НэшӀуцӀэ Мыхыамодрэ.

Аужырэ лэжыанхэм фермер ИофшӀаӀэми инэу районым зыщырагъэушӀомбгъугъ. Чы-гулэжы шыпкӀэхэу зыкыагъэ-лӀэгъуагъ фермер хызмэт зе-

къекӀолагъэхэм, зэкӀэ райо-ным шыпсэухэрэм къафэгущӀуагъ, тапӀкӀэ гъэхыгъэшӀу-хэр ашӀынхэу къафэлъӀуагъ. Ащ зэрэхыгъэунэфыкӀыгъэм-кӀэ, гъэхыгъэхэр ашӀыгъэхэу районым илэжыаӀохэр юбилеим къекӀолагъэх. Ин-вестициехэм алъэныкхъокӀэ къадэхыгъэр зэрэмымакӀэр, агропромышленнэ комплекс-хэмрэ бизнес цыкӀумрэ Ӏэ-пылӀэгъушхо аратын зэралӀэ-кӀыгъэр ыкӀи районым шы-псэурэ пашэхэмрэ ицӀыф лэ-жыаӀохэмрэ ИофшӀэным изэ-хэщэн, технологиякӀэхэр гъэ-федэгъэнхэм хэшӀыкӀ ин зэ-рафырӀэр нафэ кызырашӀы-

шӀэу ащ районым ицӀыфхэу зымэфӀкӀхэмрэ хыкӀэу къэ-кӀуагъэхэмрэ гуфэбэныгъэ ин хэлъэу шӀуфэс кыарихыгъ.

— ЛытӀэныгъэ зыфэсшӀы-рэ тичыплӀэгъухэу районым шыпсэухэрэр, — нэужым кы-ригъэжыагъ ащ ипсалъэ, — районым и Мафэу непэ хэд-гъэунэфыкӀыгъэрэм зэкӀэми ти-шыпкӀэу зыфэдгъэхызы-рыгъ, сыда плӀмэ мыр адрэ-хэм афэдэп — я 85-рэ юби-лейнэу щыт.

Ащ пыдзагъэу ТхыаӀнэм кыӀуагъ районым шыӀэны-гъэ гъогу кыкӀугъэр тыхэ-гъэгущоу Урысые Федера-циемрэ титыгъэпс Адыгеимрэ

РАЙОНЫМ ИМЭФЭКІ

хьаплэхэм ялэшхьэтетхэу Бракый Иляс, Долэ Нурбий, Рыбин ззыыхэу Вячеславрэ Сергейрэ, нэмыкхэм.

Районым ицфы псэуплэхэм газыр ящлэгъэнымкы, укэбзыплэ псэуалэхэр шыгъэпсыгъэнхэмкы, инвестиционнэ программэхэм ягъэцкэн зыщегъэушомбгъуэгъэнымкы мы аужырэ илъэсым шашлагъэри маклэп. Цыфхэм япсауныгъэ нахь лыплэгъэнымкы амалхэр нахьышу хьугъэх. Районым ипашэ кыыхигъэщыгъэм ащыщ квалификацие ин зилэ специалист 286-рэ районым имедицинэ учреждениехэм зращылажьэрэр. Лъэпкэ проектэу «Псауныгъ» зыфилорэр шыгъэушомбгъуэгъэнымкы ренэу зэрэпылхэм ишлогъэшхо кызырэкlorэри кигъэтхыгъ. Мыщкыщысабэ кэпхын плъэкышты. Гушылэм пае, медицинэм илофшланлэхэр дэ-

ныкыокы гъэхъэгъэшлэхэр ашых ыкы апэ итых, — игуапэу псалъэм икLухым Тхьэ-лланэм кышчиуагъ. — Ар тичыфхэм афызэшлоркы непэ нахь неущ нахьышлоу хэти ипшэрылгъыгъэцкэнэу ыль хэлъэу шытышгъ. Ары зэри-лтыгъэрэр тичыплэгъоу тызэ-рыгушхорэ Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъани.

Нэужым районым инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Анатолий Ершовыр красногвардейскэхэмрэ районым ихьаклэхэмрэ мэфэкI шлагъом пае кыфэгъушлугъ. Ащ кы-зэриуагъэмкы, илъэс пчъагъэ хьугъэу Красногвардейскэ районым шыпсэухэрэр ыкы зэкI кызыщыхьугъэ чыплэр зыгъэллэхэрэр мы мэфэкI мафэм гъэхъэгъэшлэхэр ялэхэу кышчызэрэугъоигъэхэш, ягупсэ чыгу шхьащэ фашы,

Алексей Кардовскэр ыкы районым ицфыфхэм мэфэкымакы кыфэгъушлугъ.

ЗэкI кызыгушылахэм ыуж, хабзэ зэрэхьугъэу, мэфэкI мафэм инэпэплэ шлухафтын лъаплэхэмрэ рэзэныгъэ тхыльхэмрэ район администрацием ыцлэкI аратыгъэх.

Апэу сценэм кыдащэгъэх ветеранхэу районым ыныбж фэдиз кызыгъэшлагъэхэу Тиценкэ Раисэрэ Гурэ Иванрэ. Агурэ апсэрэ етыгъэхэу районым илъэсыбэрэ зэрэфлэжыагъэхэмкы инэу зэрафэразэхэр зэрытхэгъэ Шытхэу тхыльрэ уасэ зилэ шлухафтынрэ мыхэм аратыгъэх.

Районым иветеранхэм я Совет итхьаматэу Михаил Зайцевыми ирайон ыпашхьэ шлүшлэгъэ маклэп шырилэр. Ар сценэм кызырагъэблагъэм «Красногвардейскэ районым

Селю Красногвардейскэм ыныбж илъэси 125-рэ зэрэхьугъэмкы район гупчэр зыгъэкIэрэкIэгъэ Iофышлэхэм, кыулыкыушлэхэм, кварталнэ комитетхэм ятхьаматэхэм кыфэгъушлугъэр ыкы шлухафтынхэр язытыгъэр Алексей Пашковыр ары.

Джаш фэдэу зыфэгъушлугъэхэм ыкы шлухафтынхэр зэратыгъэхэм ащыщых клэлэ-цыкы Iыгыплэхэм, еджаплэхэм, культурэм ирайон гъэ-орышланлэ и Унэ, библиотекэм, сымэдждэщхэм, хьымзэшлэплэ зэмылLужыгъохэм яIофышлэхэр, спортсменхэр.

Районым имэфэкI фэгъэхьыгъэ торжественнэ зэхыхэу шылагъэм цыфхэм агу нахь рихьырэ лъэныкыомкы загъазэ зызыщагъэпсэфын икыун чыплэ район гупчэм шагъэхьазырыгъагъ, гур кызылэты-

Культурэмкы район Унэм исценэ кьоджэ артистхэм кыгъэллэгъон зэмылLужыгъохэу кышчышлэгъэхэм, кышго зэфэшхьафхэу шызэкI-лыкылауагъэхэм, ордэ дэхэу ша-гъэжынычыгъэхэм мэфэкымы ичэфыгъо нахь зэхьауагъашлэ-щтыгъ. Джаш фэдэу духовой оркестрэм имэкъамэхэр парк гупчэм шыжынычыштыгъэх, клэлэцыкы джэгуплэхэм са-бийхэм яжъот чэф ашхьа-щытыгъ, хэшыкыгъэ гъомы-лапхьэхэр, Iэшлэ-лушлэхэр, сатыу зышлэхэрэр тыдэкIи шыплэгъуштыгъэх.

Мэфэкымы искусствэхэм ярайон еджаплэ исурэтышI ныбжыкылэхэм, клэлэцыкы творчествэм и Унэ шеджэхэрэм якъэгъэллэгъонэу «Гу-пшысэ шхьафитмэ яорхэр» зыфилорэр, бжыхьэ кыгъэгъэ Iэрамхэм якъэгъэллэгъон, клэлэцыкы сурэтхэм якъэгъэллэгъонэу «Тинеушырэ маф» зыфилорэр урамэу Чапаевым ыцлэ зыхьырым ыльэныкыо-кы парк дэхьэгъум шызэхаш-цэгъагъэх.

Ростов, Краснодар, Мые-кыуапэ кыарыкыгъэ артистхэу кызынхэм ахэлэжыагъэхэм мэфэкымы нахь кыагъэ-кIэрэкIагъ, чэфыгъо ини кыа-халхьагъ. А псэуми ягупчэу шытыгъ культурэм ирайон Унэ дэжэ «Илъэс 85-рэ ты-хьугъ» зыфилорэ театрализо-ваннэ кыгъэллэгъонышхоу районым шыпсэурэ цыфхэм ящытхэу зыщалауатгъэ шы-кылауагъэр.

МэфэкI чэфыгъор джэгү-шхокIэ аухыгъ.

ШЭКИО Мур.

ицфы гъэшлугъ» зэрэфасы-гъэ унашгоу ащ пае ашыгъэм кьеджагъэх, етIанэ ар кызы-ушыхьатырэ тхыльымрэ нэп-еплэ шлухафтынрэ ратыгъэх. Ащ ыуж агъэшлугъэх ыкы шлухафтынхэр аратыгъэх зэ-шхьэгъусэхэу Ногинэ Анто-нинэ ыкы Николай, илъэс 50 зэшхьэгъусэу кызыдэзыгъэ-шлэгъэхэ Макъэ Николай ыкы Любэ.

Джаш фэдэу гъэхъэгъэшлү-хэр Iофшлэным шызышыгъэхэу мэфэкымы кыеклолагъэхэр шлухафтынхэмкы хагъэунэ-фыкыгъэх. Ахэр ООО-у «Про-метей» иинженер-технологэу Таран Иван, ООО-у «Алекс» зыфилорэм ипашэу Ковалев Александр, ООО-у «Гюмри» зыфилорэм ипашэу Саргсян Гамлет, ООО-у «Юр-Ан» икон-дистерэу Людмила Корневар, СПК-у колхозэу «Лениным» имеханизаторэу Малина Вла-димир, СПК-у «Родинэм» ичэ-мышэу Вера Сорокинар, ибы-лымахоу Комар Иван, фермер мэкъумэшлэжыплэм ипашэу Галина Исакинар, предприни-мателэу Василий Громоковыр, ЗАО-у «Строй-Агропром» зы-филорэм ипрорабэу Татьяна Басаковар, ООО-у «Прометей» зыфилорэм ипашэу Бо-рэн Муратэ, СПК-у Лениным иколхоз итхьаматэу КыкI До-лэтбий, СПК-у «Родинэм» икомбайнер анахьыжхэм ащышхэу Анцокъо Кушыкурэ Сергей Клименкэмрэ, нэ-мыкхэхэри.

рэ Iофтхьэбзаби шыкылауагъ. Спортыр шлү зылыгъухэу стадионэу «Олимпым» клогъа-гъэхэр шызэщыгъэхэп. Мыщ клэлаклэхэр футболымкы шы-зэнэкъокыгъэх. Ащ кыкы-лыкылауагъ шахматыр шлү зы-лыгъухэрэм ятурнир.

Столкыуу теннисыр зик-ласэхэм апае МОУГ N 1-м ипчэхэр зэлухыгъагъэх. Зы-рыз зэдешлэнхэмкы мыщ шыклогъэ зэнэкъокымы цыф маклэп зыфищэгъагъэр.

Район музейи цыф кло-плэшхуагъ. Къэгъэллэгъон-экскурсиеу «Районыр тыгъуа-сэрэ непэрэ» зыфилорэр гуе-тыгъэ ин ахэлэу музейм ило-фышлэхэм зэрагъэхьазыры-гъэм ишлугъэкIэ цыкыуи ини агу рихьыгъ.

гъоу агъэцкIэжыых ыкы зэты-рагъэпсыхьэх, ахэм непэрэ ма-фэм диштэрэ аппаратуракы-хэри ачIагъэудох.

Лъэпкэ гъэсэныгъэмкы Iо-фыгъуакыу «ТиеджелакI» зы-филорэр гъэцкIэгъэнымкы районым зэкIэ ишыкIэгъэ амалхэр шырялэхэу Тхьэлланэм ыльы-тагъ. Мы аужырэ илъэсиплэм кыкылоцI районым икIэлэ-егъэдэжэ 15 зэнэкъокыу зэфэ-шхьафхэм ащытекылауагъ. Про-фессиональнэ лицееу N 7-м кыуаджэм пае специалистхэр кыгъэхьазырых. Ащ ипашэр зэхэщэкIо чанэу ыкы шIэны-гъэллэгъэу Бахьукыо Долэтыкыу Ердэжыбэ ыкыор ары.

— КIэкLэу кыэплон хьумэ, Красногвардейскэ районым шыпсэухэрэм непэ сыдрэ лъэ-

кызыщыхьугъэ чыплэм шлү-лэгъоу фырилэр нэбгырэ пэпчэ зэригъашлорэм ишыхьатэу.

— Тигубгъохэм лэжыгъэр ащыбэгъоным, тибылымхэм апае Iус шлагъохэр кышыкы-лнхэм, районым ихьымзэт отрас-лэ псэуми гъэхьагъэ хэлъэу хэхьоныгъэ ашыным пае ом амалхэр кытитыгъэхэм, ежэ районым ицфыфхэм зи кы-зытырагъэнагъэп. Ащ ишлугъ-гъэкIэ гъэхъэгъэ дэгъухэри ашынхэ алъэкыгъ. Тызыпы-лын фаер ахэм такышчымы-цоу тапэкIи ахэгъэхьогъэныр, районыр нахь дахэ зэрэхьуныр иамалхэр зехьэгъэнхэр ары, — кыулауагъ А. Ершовым.

Ащ ыуж мэфэкI зэхыхэм кышыгушылагъ район адми-нистрацием ипашэ игуадзэу

Мы илъэсым игъатхэ щегъэжыагъэу ветеранхэм яреспубликэ совет зэхигъэуцогъэ планым тегъэпсыкыгъэу лектор куп Адыгейм къыщеклокы. Ар зыфэгъэхыгъэр «Ятлонэрэ дунэе заом ишъыпкъапл» зыфиорэ тематикэр ары.

ЗэкIэм тыщыгъуаз 1941 — 1945-рэ илъэсхэм Хэгъэгъу ззошхоу шыагъэр зыфэдагъэм. Нэмыщ-фашист техаклохэр тикъэралыгъо ошIэ-дэмышIэу кытебанэхи, зэрар ин тицIыфхэм къарахыгъ. ИлъэсиплI зыукъудыгъэ ззошхом СССР-м ицIыфхэу миллион пчъагъэ хэкIодагъ. ЗиIахыыл хэмыкIодагъэ хэгъэгъум кыкыгъэп пIоми ухэ-укъоштэп. ЦIыф лъэпкъ зэфэшъхъафхэр зыч-зыпчэгъоу зэкъоуцохи, пый мэхъаджэм ифэшъуашэ рагъэгъотыгъ. Теклоныгъэшхор тицIыфхэм къыда-хыгъ.

Тызыхэт лъэхъаным а хъугъэ-шIагъэр шыпкъэм тетэу зэхамыфэу къы-хэкIы. Политикэм пылъ цIыфхэм, къэ-ралыгъо IофышIэхэм ыкIи еджэгъэ-

кышчыгушылагъэх. ЗэIукIэр апэу кы-зэIуихыгъ ветеранхэм я Адыгэ рес-публикэ совет итхъаматэу Г. В. Бар-ташук. Ащ ипсалъэ кышчыгъэщыгъ Хэгъэгъу ззошхор кызыррежыагъэр ыкIи ар апэу фашист Германием кызырри-ублагъэр, «Зэзэгъыныгъэ пактэу Мо-лотов — Риббентроп» зыфиорэр Гит-лер зэриукъуагъэр. Заор зэрэкIуагъэр, анахэ ззошхор зыщыкIогъэ чIыпIэ-хэр, хэкIодагъэхэм япчъагъэ, теклоны-гъэр тидзэхэм кызырредахыгъэр, тидзэ пащэхэм ацIэхэр, кIэкIэу къэпIон ху-мэ, а хъугъэ-шIэгъэшхом ишъыпкъа-плэ зыфэдэр къафилоагъ. «Правда о второй мировой войне» зыцIэ темати-кэм лъапсэу иIэр ащ кыушыхъатыгъ. Джащ тетэу лектор купым пшъэры-

гъэр» — джары Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иде-путатэу С. Письмак илекция зыфэгъэ-хыгъагъэр. Ащ кыIотагъэр еджакло-хэм лъэшэу ашIогъэшIэгъоныгъ. ЦIыф лъэпкъ зэфэшъхъафэу СССР-м исы-гъэхэм ателытагъэу Советскэ Сою-зым и Лыхъужь пчъагъэу статисти-кэм кыгъэлъэгъуагъэр кыIотагъ. АдыгеймкIэ адыгэ нэбгыриблымэ а цIэ лъапIэр къазэрэфасуыгъэр кы-зыхегъэщым, адыгэ пчъагъэу хэку-штыгъэм исыгъэм телытагъэмэ, ар процентымкIэ зэрэнахыбэр кыкIи-гъэтхыгъ.

Лектор купым хэтэу контр-адмира-лэу Тхъагъэпсэу Мэдждэ «Милита-ристскэ Япония зэрэзыхакъутагъэр» зыфиорэ темэм фэгъэхыгъэу еджа-кIохэм апашъхъэ кышчыгушылагъ. Ари темэ гъэшIэгъоныгъ. Германия зызэхэгъэтэкъо нэуж, США-м, Англи-ем ыкIи СССР-м зэдашыгъэ зэзэгъы-ныгъэм тегъэпсыкыгъэу Япониям

ЯТIОНЭРЭ ДУНЭЕ ЗАОМ ИШЪЫПҚАПI

шхохэм, джаш фэдэу дзэпащэхэм ашыщхэм яеплъыкIэхэр зэтэкIых. Ахэм а зэо мэхъаджэр зыпкъ кыкIы-гъэр, зэрэкIуагъэр ыкIи кIэхуэу ащ фэ-хъугъэр зэфэмидэу, зэтемыфэу ыкIи зэпырыгъэзагъэу къало, къатхы, теле-видениемкIэ къагъэлабгъо. ГушыIэм пае, къэралыгъо пащэхэм цIыф гъэ-сагъэхэм ашыщхэм къало ыкIи къа-тхы ятIонэрэ дунэе заор СССР-м апэ кыыригъэжыагъэу. Советскэ дзэхэр Германиям апэ тебнагъэхэу къэбар нэпIхэр атIупшых.

Гурыт еджапIэхэр пшгэмэ, тарихъ предметымкIэ Хэгъэгъу ззошхом икъэ-бар шыпкъэ зыфэдагъэр икIоу ыкIи зытетым тетэу къащагъэлъагъэрэп. Непэрэ ныбжьыкIэхэм Гитлер икъэбар нахъыбэу ашIэ Сталиным нахы. Те-леканалхэм Гитлеррэ ащ ишъхъэгъу-сагъэу Ева Браунрэ апылъ къэбархэр къагъэлабгъох. Хэтэ ар зыщыкIагъэр? Ау Сталиныр уклакIоштыгъэу, нэбгырэ миллион пчъагъэ ыгъэкIодыгъэу ары кызыррежыагъэр ашIэрэр. Хэгъэгъу ззошхом илъэхъан Сталиным пэщэ-ныгъэ тэрэзу хэгъэгъум дызэрихъа-гъэм ишIуагъэкIэ теклоныгъэр тидзэ-хэм къыдахыгъ. Джырэ ныбжьыкIэ-хэм яупчIи Сталиным илэнэтIагъэр тэ-рэзуу кыIонэу къахэкIыштыр зырыз дэд. «За Родину, за Сталина!» аIоти тидзэкIолIхэр атакэ кIоштыгъэх, ам-бразурэхэм заIуадзэщтыгъэ.

Непэрэ лъэхъаным пачыкыбэм изе-ман шыIэгъэ генералхэм ягугъу на-хыбэрэ ашIы, къащэтхъух, саугъэт-хэр афагъэуцух. Ау Жуковым, Васи-левскэм, Рокоссовскэм, Говоровым, Ватутиным, нэмыкIэхэм ягугъу ашIы-рэп. Лениным ары нэмыIэмэ ашы-гъупшэжыпагъ. Сталиным лыгъэу хэлъыгъэм пае Черчил, Рузвельт зы-фэпIошт къэралыгъо пэщэшхохэм шъхъэкIэфагъэ кыфашIыштыгъэ. Ау ащ фэдэ лы пхъашэм ехылаIагъэу СМИ-хэм къатырэр къэбархэр. Кино-фильмэ шIагъохэу Хэгъэгъу ззошхом фэгъэхыгъэхэр — «На дальних бере-гах», «Сталинградская битва», «По-вест о настоящем человеке», нэ-мыкIэхэри ашыгъупшэжыгъэх. Теле-видениемкIэ уклакIорэ хъунIахэр фэшъхъаф къатырэр. Ахэр непэрэ ныбжьыкIэхэм ашIошъ мыхъунхэм пае ззошхом икъэбар шыпкъэ агуры-гъэлогъэныр ары лектор купым пшъэ-рыгъэу зыфигъэуцужыгъэр.

Джырэблагъэ ахэр Мыекъопэ ли-цеу N 5-м иеджакIохэм апашъхъэ

лъэу иIэр агуригъаIуи, лектор нэбгы-рихэм гушыIэр аритыгъ.

Апэу гушыIэр фагъэшъошагъ та-рихъ шIэныгъэхэмкIэ докторэу Аду-мыжъ Казбек. Ащ ипсалъэ зыфэ-гъэхыгъагъэр 1939-рэ илъэсым СССР-мрэ Германиемрэ якъэралыгъо пащэхэм зэдашыгъэгъэ зэзэгъыны-гъэу зэмызонхэм фэгъэхыгъэм икъэ-бар шыпкъэ ары. А зэзэгъыныгъэр ыукууи, апэу Германияр 1941-рэ илъэ-сым СССР-м кызырретебнагъэр Iуп-кIэу ыкIи шыпкъэр ылапсэу еджа-кIохэм ащ къафилоагъ, Хэгъэгъу ззо-шхор кызыррежыагъэм ишъыпкъаплэ агуригъэIуагъ. Ар кызыеухым Мые-къопэ дзэ гарнизоным иофицерхэм я Унэ шызэхъэщэгъэ хорэу ветеранхэр зы-хэтхэм «Вставай, страна огромная» зыфиорэ оредэу ззошхом фэгъэхы-гъэр кыIуагъ.

Дзэ кыулыкъум иветеранэу Л. Ру-дяк «Адыгейм нэмыщ-фашистыдзэ-хэр зэрэрафыжыгъэхэр» зыфиорэ темэм фэгъэхыгъэу ныбжьыкIэхэм къафилоагъ. Ащ зэрэхигъэуэфыкIы-гъэмкIэ, мы илъэсым мзэае и 18-м Адыгейр нэмыщ-фашист техаклохэм кызылаIахыжыгъэр илъэс 66-рэ хъугъэ. Мэзихым кыкIолI нэмыщхэм Адыгейм мыхъо-мышIагъэу рашIы-хыагъэр бэ. Промышленнэ предприя-тиехэр, колхозхэр, совхозхэр, сымэ-джэщхэр, еджапIэхэр, культурэм иуч-режденияхэр зэхэгъэтэкъуагъэх. Ла-жэ зымыIэ цIыф хыехэр агъэкIоды-гъэх. Мыекъуапэ нэбгырэ мини 4 щау-кыгъ. Районхэм бэ бздджэшIагъэу ыкIи жьалымыгъэу ащызэрахыагъэр. 1943-рэ илъэсым ищылэ мазэ щегъэ-жыагъэр тидзэхэм наступлениеу ашIы-гъэм ишIуагъэкIэ, пыр зэкIафагъ. 1943-рэ илъэсым мзэае и 18-м я 56-рэ ыкIи я 18-рэ дзэхэм Адыгейр шъхъафит ашIыжыгъ.

Тарихъ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Со-вет — Хасэм идепутатэу Е. Саловым илекция зыфэгъэхыгъагъэр «Заор аухыным лъапсэ фэхъугъэр» зыфиорэ тематикэр ары. Ащ еджакIохэм къа-филоагъэх Сталинградрэ Курскэрэ ащыкIогъэ ззошхор зыфэдагъэхэр. Мы чIыпIитIум ащыкIогъэ ззошхор кызгъэзаплэ зэрэхъугъэхэр, нэмыщы-дзэхэм акIуачIэхэр кызырэлэнлагъэ-хэр кыушыхъатэу гъэшIэгъонэу адэ-гушылагъ.

«Германия зэхэгъэтэкъогъэнымкIэ тыхэгъэгъу ишIуагъэу заом хильхъа-

езонхэу рахъухыагъ. Ащ пае КъокIы-плэ лъэныкъом советскэ дзэхэу ми-лионрэ ныкъорэ фэдиз рагъэолIагъ. ЖьоныгъуакIэм щегъэжыагъэу шы-шъхъэIум нэс советскэ командовани-ем фронти зэхыагъ. Ахэр Забай-кальскэ, а I-рэ Дальневосточнэ ыкIи я II-рэ Дальневосточнэ фронтхэр арых. Япониям и Квантуныдз хэшыпкы-гъэ зэхэгъэтэкъогъэным ыкIи Манчжу-риер шъхъафит шIыжыгъэным Тихо-океан флотымрэ Амур дзэ флотилие-мрэ афэхъазырыгъэх. КъокIыплэ Чы-жъэм шыIэ советскэ дзэхэм пащэ афа-шIыгъагъ Маршалэу А.М. Василев-скэр. Монголыдзэхэм япэшагъ Мар-шалэу Чойбалсан. Сыдэу шытми, Япо-нией текIуагъэх. Курильскэ хыгъэ-хъунэхэр тидзэхэм къатырахыжыгъэ, Кыблэ Сахалини тэтые хъужыгъэ. Америкэм иавиация атом бомбитIу кьалэхэу Хиросимэрэ Нагасакирэ ади-дзагъ. Джащ фэдэу шысэ гъэшIэгъон-хэр кыгъэлабгъохэзэ, контр-адмира-лым илекция дэгъоу ыгъэпсыгъ.

ЗэIукIэгъур зезыщэрэ Г.В. Барташ-ки темэ гъэнэфагъэкIэ кыгушылагъ. «Хэгъэгъу ззошхом зэрарэу кыхы-гъэр» — джары ащ зигугъу кышIы-гъэр. Лекторым кыIон фаер кы-зеухым дзэкIолI шъуашэкIэ фэпэгъэ хорым Хэгъэгъу ззошхом фэгъэхыгъэ оред зэфэшъхъафхэр кыIуагъэх. Ары пэпчъ къедэлухэрэр Iэгъу теуагъэх.

Зигугъу къэтшырэ зэIукIэгъухэу «Ятлонэрэ дунэе заом ишъыпкъапл» зыфиорэм фэгъэхыгъэхэр зырагъэ-жыагъэхэр мы илъэсым икIоныгъокIэ маз ары. Лектор купыр Кошхъаблэ районым шылагъ. Кошхъаблэ дэт спорт дворецым чIизэу еджакIохэр чIэсыгъэх. Районым иадминистрация ипащэу Тхъаркъохэ Налбый зэхэсы-гъом хэлъжыагъ ыкIи лекцияхэр дэгъоу, кIэкIэу, гъэшIэгъонэу зэрэкIуагъэхэр кыкIигъэтхэу залым кышчыгушы-лагъ. Кьалэу Мыекъуапэ игурыт еджа-пIэхэу N 11-м ыкIи N 17-м ащ фэдэ зэIукIэгъухэу ащашIыгъэхэри къекло-лагъэхэм агу рыхыгъэх. Джы Iоны-гъо мазэм лектор купым Тэхъутэмь-кьое районым клонэу зегъэхъазыры.

Теклоныгъэм ия 65-рэ илъэсэу къэ-благъэрэм ипэгъокIэу лектор купыр Адыгъкьалэ, Теуцожь, Красногвардей-скэ, Джэджэ, Мыекъопэ ыкIи Шэу-джэ районхэм якIэлэеджакIохэм алу-кIэшт.

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат.

СикIэлэегъэджэ лъапI

ШыIэпштын цIыф зэгорэм янэ ылапэ ылыгъэу апэрэу еджапIэм ымыщагъэу. Ежъ сабий цIыкIури мэщынэ — ымы-шIэрэ закI зыхэхъаштхэр, ны-тыхэри мэгумэкIых.

— Сэ еджапIэм апэрэу сызэкIом гу-мэкIыгъо горэ сылагъэу къэсшIэжы-рэп. СылыхъужыгъэкIэ арэп, сэ сез-гъэджэшт кIэлэегъаджэм ыцIэ илъэ-сиплIэ зэпымыоу тиунэ шызэхэсхы-штыгъэ. Сшыпхъу нахыжэ яплIэнэрэ классыр кыуухыгъэу, ахэм ауж кIэ-лэегъаджэм ыштэшт классым сэ сы-шыщыгъ.

Дэгъоу сшIэштыгъэ сшыпхъу икIэ-лэегъаджэ фезэщэу ренэу еджапIэм зэрэчэщтыгъэр. Джащ фэдэу на-хыжыхэм сикIэлэегъэджэшттым игугъу ренэу дахэу тиунэ шашIыштыгъэ. Сэри ар сигонагъэ сызэрэригъэджэшттым фэшI.

Сызыфызэгъоутырэ мафэр къэси сэ-ри сикIэлэегъаджэу Хьаджыхъан Хьа-джэмэт ыпхъум сылукIагъ. Ащ ыуж илъэс пшIы пчъагъэ текIыгъ, ау си-апэрэ кIэлэегъаджэ бэрэ сыгу къэкIы. Сыгу къэкIы къодьерэп, псэум фэдэу сынэгъу кыкIэуцо: бзылфыгъэ нэгъу-фэу, шIыкIашиIоу джанэр джэфэу, Iэ-шъхъэ кIыхъэу, лъэдэкъэ мын зыкIэт цуакъэхэр шыгъхэу, ышъхъац кIыхъэ тхъугъэм шарф фыжъ дахэр телъэу — ашыгъум адыгэ бзылфыгъэр шъхъап-цIэу урамым кытехъэщтыгъэп.

ЗэкIэ ригъаджэхэрэм Хьаджыхъан лъэшэу шIу тлэгъуштыгъэ. Ежыри зэ нэмыIэми кытфэгубжыгъэу, зыго-рэм ымакъэ Iэтыгъэу дэгъушылагъэу къэсшIэжырэп. Бздджагъэм е емы-джэрэм дахэу гушыIэ шъабэхэмкIэ ауштэу ышIэ зэрэмыхъуштыр рилошты-гъэ, гуригъалоштыгъэ.

Ашыгъум ар кызыррэпIоштыр тыдэ шысшIэныя, ау бэ тешIагъэу кызыгу-рыложыгъ: адыгэмэ «гуащэ» зыфалорэ бзылфыгъэу шытыгъ Хьаджыхъан — хэпхыни-хэплъхъани шымыIэу.

СикIэлэегъэджэ лъапIэ къуаджэу Хьатикъуае шыщыгъ. Хъуштэкъо Хьаджымэт ыпхъугъ. Хьаджыхъан насып зыдыгъотыгъагъэр къуаджэу Еджэркъуае шыщ кIэлэегъаджэу Шышъхъэ Пшымаф Бэрэкъэт ыкъор ары.

Пшымафэ заом хэлэжыагъэу, сэмэр-къэушхо зыхэлъ цIыфыгъэу сыгу къэ-кIыжы. Ау емыджэхэрэр, бздджэныр зыкIасэхэр лъэшэу Бэрэкъэткъом шы-щынэщтыгъэх — хэти фигъэгъушты-гъэп. Ау еджэныр зыкIасэхэм Пшы-мафэ шъхъэкIэфэныгъэ ин фашIы-штыгъэ.

Уахытэ текIыгъэу Адыгэ радиом пае къэтын згъэхъазырэу сикIэлэегъаджэ-хэм адэжъ себлэгъэгъагъ — ашыгъур ары ныIэп зысшIагъэр Хьаджыхъан зэо илъэсхэм чылэм дэт еджапIэм дирек-торэу Iоф зэрэшишIагъэр. Джащыгъум кызыгурылагъ бзылфыгъэ шъэбэ дэ-дэу сикIэлэегъаджэ кьалъагъоштыгъэ-ми лыгъэшхо зэрэхъалыгъэр.

Хьаджыхъанрэ Пшымафэрэ унэгъо дахэ зэдашIагъагъ. ЯкIэлитIоу Долэт-рэ Нурбийрэ врачых, апхъоу Светэ илъэсыбэрэ тучаным Iоф шишIагъ. Шышъхъэ Долэт зымышIэрэ цIыф рес-публикэм исэп Iоми ухэукоштэп — врач Iэпэлэс, непэ республикэ сымэд-жэщым щэлажэ. ЦIыф шэнышIо дэ-дэу еолагъэхэм игугъу ашIы. Бэдэдэ-мэ ишIуагъэ аригъэкIыгъ. Еджэркъуае-хэр зэкIэри Долэт зэрэфэразэхэм сы-ришыхъат.

Ригъэджагъэхэм тызызэIукIэ тикIэлэегъаджэ рэзэныгъэ ин фытиIэу, шIукIэ, дахэкIэ бэрэ тыгу къэкIыжы, шысэтехыпIэу джы кызнэсыгъэм тиI. Арба кIэлэегъэджэ шыпкъэр зэрэщы-тын фаери.

ЧЭНЫШХЭ Молидхъан.

УСАКЮУ, ШЭНЫГЪЭЛЭЖЪЭУ, НАРТОВЕДЭУ
ХЪЭДЭГЪЭЛЭ АСКЭР (КЪЫТХЭТЫЖЪЭП)
ЫНЫБЖЪ ИЛЪЭС 88-рэ ЗЭРЭХЪУГЪЭМ
ЕХЪЫЛАГЪ

ШИАГЪЭМ

ГЪАШШЭР ЕГЪЭПЪЭШЫ

1948-рэ ильэс. Зэоклэрызыжъ шылэкэ лэпс-лэпс. Ау лэъхъаным анахъ ишчынагъоу, дунаир зыгъэ-тыгурыгуштыгъэ фашист теха-клохэр тикъэралыгъо зэхигъэтакъохи, теклоныгъэм ибыракъ зэригъэлагъэм ичэф-гушлогъо орхэм цыфхэр зрахъэщтыгъэх. Агуи ашъхыи кэпсаужыгъэхэу пшэ-рыл инхэр зыфагъэуцужы-щтыгъэх. Джа лэъхъаным гурыт еджаплэр къэтыухыгъэу, клэлэгъэ-джэ сэнэхъатыр зэдгъэгъотын теубытагъэ тилэу зэныбджэгъу-хэмкэ тызэхъушылэжыи, Мые-кьопэ Адыгэ педучилищым ты-чэхъагъэу тыщеджэщтыгъэ. Мафэ горэм еджэныр къэтыухи, ура-мын тыкыбтехъажыгъэу тигу-хэлъ кыбэрэддэхъугъэм икыиоры тыхэтэу тлорэр зэхэтымыхыжъу гыи-гыирыгъэ едгъалоу тыкложыгъэ, клэлэ псыгъо лэпэ-лэпэгъэ хъазыру тапэ итэу клорэм анахъажыгъэу тхэ-тым ланэ фишлэ кыбэрэуцауагъ: «Ей, клэлэхэр, джары Хъэдэгъэлэ Аскэр зыфалоу, пчэдыжыи кыс радио адыгабзэккэ кыбэщыгуш-лэрэр». Зэккэи тиныргъ-шыргы-гъэ гушылэ зэхапхэ аш лэпытэу дгъэтылгыгъэ, макъи-лэахыи тхэ-мылукыжыгъэу ыуж титэу тыклозэ, ядэж дэхъажыгъэ тызэккыуагъ... Джар илэгъуклэу инагъэ ты-нэхэм къамыубытыжыгъэу джы кыбэрэсыгъэми сынгу клэт Аскэр иапэрэ лээгъуагъ... Мафэхэр, илээхэр блэкыгъэх, нэужым зэ-ныбджэгъуи тыхъужыгъэ: педин-ститутыр, аспирантурэр кыбэрэ-тыухыгъэх, научнэ-исследователь-скэ институтым лэф шызэдэтилагъ Аскэр иаужыгъэ мафэ нэс. Тызэ-лумылэу, тызэрэмылэгъоу мафэ блэкыгъэх, илэс кыбэрэушлэу, тызэгурылоу, тызэрэлъытэжыгъэу илэс 49-рэ лэф зэдэтилагъ. Илэ-сыбэ хъугъэу угуклэ узыпблэгъэ цыфым уегушыгъэ зыхъуклэ, гу-кыкыжъ зетеклэхэр зым ыуж ад-рэр кыккыу, шэрэхым фдэу кыс-чэкыгъэ, иолэгъукыгъэ, кыбэрэ-теуцо имылэу лыкыуатэзэ нэм клэ-сыкыгъэх... Зыгу кыабзэу, кыаргъоу щыт цыф пстэуэм анэгу Аскэр кыкыкыуцо ренэу нэшло-гушлоу, шыабэу тлэккыу шычхыпцыккыу, тынчэу, гэгъылыгъэу, шыабэу псалэу... Исурэт танэлу кытаджэ пшы зымышлэу, ышлэрэр зышло-мэккэ зэпытэу, зилэжыгъэ зыгъэ-бэгъорэ цыфхэр, чэщ-зымафэм сыхъагъэ зыгъушэ нахъ мычыеу, зыщыпэ кыбэуытыгъэ шэныгъэ е образнэ кыгъэлэгъэушкыи-кыи-лукыи шыккэ-гъэпсыккэ илэ-дэнаккыу кыккэ-гъэпсыккэ гъуэнэ нэсыфэ кыбэрэуцау зымылэу зи-научнэ е зипозитическэ хъэчыко тезышэрэ цыфэу... Ары, иапэрэ

творческэ лэъэжыгъэу Хъэдэгъэлэ зидыгъэм кыбэщэгъэжыгъэу нафэ кыбэжыгъэ: зыгурышэ-гупшысэхэр усэккэ кызылотыкыгъэ ыккыи лите-ратурэм игъэжыгъэхэм, шыккыгъэу фэхъухэрэм зэфэхысыжъ афэзы-шырэ лэфшлэккэ гукыуачлэ кыбэрэ-рэхэхэрэр.

Поэтическэ гъогум Хъэдэгъэлэ зыщытеуцогъэ лэъхъаныр лэъхъэнэ чэфыгуагъ: цыфхэм шлошхъуныгъэ пыгъэ ялэу шылэ-ккыккыгъэ агъэпсыщтыгъэ, гугъэплэ инхэм ячэф жъот тицыфхэр зэ-рихъэщтыгъэх. Зыккэи цыфхэр зы-фэхъэжыгъэхэу шылаклэр кыбэ-кыбэсыгъэу гугъэщтыгъэх, аш ифаби, инэфи зэхашлэу чэфы-гуагъ, гушлогъуагъ. Аш инэфи-бзыеу, ифэхъэжыгъэу шытыгъэх адыгэ поэзиэм исатырыбэ. Зэде-зыгъэщтэрэ макъабэмэ зэу ащы-щыгъэ Хъэдэгъэлэ Аскэр иусэккэ макъи. Ар иусэхэм ащлэхэми кы-ушыхъаты: «Ылхъумэ афэгъушлэ», «Кыблагъ, кыблагъ, Октябры», «Гъогумаф, тиныбджэгъухэр», «Адыгэм иорэд» ыккыи ахэм анэ-мыккыгъэхэри.

Гугъэплэ инхэр зыдагыгъэу акыуачлэ кыбэрэхыгъэу тицыфхэр лажыгъэщтыгъэхэми, фашизмэм лыгъэу Европэм шидыгъэм илэ-гъо шлуцци, имэшлэжы стыри кы-лылэсыщтыгъэх тыхэгъэу, тэ ти-цыфхэри, дунаим цыф зафэу тет пстэури аш кыбэгъумэкыщтыгъэх. А гугъэплэ кыбэрэхыи а лэъхъаным тилитературэ щатхыгъэ пстэури. Ахэм зэу ащыщыкы Хъэдэгъэлэ Аскэр иусэхэу «Мэу рукчэр кыс-эст», «Дзэккэ лэжыгъэу шыуштыгъэ», «Дунаим иджэуап» зыфиохэрэр ыккыи ахэм анэмыккыгъэхэри.

Хъэдэгъэлэ Аскэр итворческэ гупшысэхэм, илофшлэккэ иежы-иежырыгъэ лэапсэхэр иапэрэ лэфшлагъэхэм ахэлэагъо: эпиче-скэ жанрэхэмкэ идунэе лээгъуклэ кытыныр ыккыи научнэ-ушэтын лэфшлэхэм адэлэжыгъэх. Аш ишыхъаты, гушылэ пае, поэмэу «Цыфым ихъяр» (ж. «Тыхахъо», 1941) ыккыи литературэм ехыллэ-гъэ статьяхэр, рецензиэхэр гъэзе-тым ащыхъэуыгъэхэу «Стихо-творениер зэратхыгъэм ехы-лэгъэ гушыгъэ зау!» («Соц.Ад.», 7.07.1940); «Сыд шыща дэгъур, сыд шыща дэир» (Андыхъоуе Хъусен зэридзэккыгъэ тхылым ехыллэгъэ. — Гъэз. «Соц.Ад.» 9.07.1940), «Тыхахъо» (Лит.-худ. алы-нахэу кыдэккыгъэм ехыллэгъэ рецензиэ. — Гъэз. «Соц.Ад.», 27.11.1940), «Поэтым ихъыонгъэ игъундж» (Пэрэныккыо Мурат иусэхэр зыдэт тхылыгъэу «Стихы» зыфиохэрэм ехыллэгъэ. — Гъэз. «Соц. Ад.», 7.01.1941), «Тыхахъо»

(Еутых Аскэр итхылыгъэу «Сти-хы» зыфиохэрэм ехыллэгъэ. — Гъэзетэу «Соци-алистическэ Адыгей», 23.05.1941) ыккыи ахэм анэмыккыгъэхэри.

Ау шылаклэр мамырэу зып-кыбэрэуцэу клон ылэжыгъэп, фашизмэм имэ-шлэжы лыгъэ тэ тикъэралы кы-ккыи диджагъэ. Шыла-клэм диштэу ли-тературэми кы-бэжыгъэу фэхъу-гъэзэплэ фэхъу-гъэ зэо машлэм кы-хэтэджыккыгъэ псалэу хъугъэ литературэрэри. Хъэдэгъэлэ Аскэр истихотворениеу «А зну-сханхэр» зэрэфэшъуашэу джы «тхыккыгъэх» («Зэошхор кыбэжыгъэ мафэм стхыгъэ стихотворениер» ылоу ышлэжыгъэу нэужым зэ-хъоккыныгъэ шлукаехэри хишлы-хъажыгъэу) зыфилоу зор кыбэ-жыгъэм иящэнэрэ мафэ хэку гъэ-зетэу «Социалистическэ Адыгей» мэкъуогъум и 24-м кыкыиу-гъэмкэ зэо лэъхъаным адыгэ ли-тературэм иапэрэ нэккыубгъо кы-зэхъуыгъэ хъугъэ. Иапэрэ усэхэм кыккыиуагъэхэу поэт ныбжы-ккыи иусэ пчэагъэхэр. Хъэдэгъэлэ иныбджэгъу класэу, поэт ныбжыккыи Андырхъоуе Хъусен псэемиблэжы бланэу зэуаплэм зэрэщызеккыуагъэм, хэгъэгушхом и Лыхъужыгъэ аш кыбэрэуцау-сыгъэм икыбэрэуцау Хъэдэгъэлэ Аскэр усэу «Ныбжыгъэ шытыгъур оуй, Хъусен!» ылоу ытхыгъэр хэку гъэзетым (апрелым и 2-м 1942-м) кыкыеуагъ. Аш мэфэ 13 нахъ темышлагъэу игъом нахъ пасэу гъэпсынккыгъэу (апрелым и 15-м 1942-м) илэсигъэу клэлэгъэ-джэ институтыр кыаргъэуахыи, дзэм ашагъэмэ ащыщыгъэ Хъэдэгъэлэ Аскэр. Заом хэтэу, снайперскэ еджаплэм шыригъаджэхэзэ дзэ-кыулыкыгъэр ыкыгъэ, офицерэу хэ-кум кыбэрэуцауыгъэ 1946-рэ илэ-сым. Дзэккэ шыуашэр джыри зы-щыкыжыгъэ имыфагъэу, гъэтха-пэм и 15-м 1946-рэ илэсым лэф-шлэныр Адыгэ научнэ-ушэтэккэ институтым шыригъажыи, иаужы-рэ мафэ, майм и 28-м 2009-рэ илэсым нэс, зэпымыоу шылэ-жыгъэ. Аш фэдиз уахъгъэм кыккыи адыгэ фольклорым иугъоинккэ, изгъэшлэнккэ, хэуыгъэнхэмкэ Аскэр лэфыбэ дэдэ ешлэ; адыгэ оредыжхэм, пшыналэжым яфо-нотекэ апэрэу егъэпсы. Ахэм адаккыу ежы ишлэныгъэ хэгъахъо: 1957-рэ илэсым Адыгэ педагогиче-скэ институтыр, 1960-рэ илэ-сым аспирантурэр кыеуыхы, «Адыгейскый эпос «Нарты» зыфиохэрэ темэмккэ 1965-рэ илэ-сым кандидатскэ ыккыи 1990-рэ илэсым докторскэ диссертацие-хэр ытхыгъэх. Адыгэ литературэм, фольклорым яхыллэгъэу научнэ статьяхэр зэпыу имылэу ытхы-щтыгъэх, кыкыиуыщтыгъэх, жэрыло лорыуагъэхэр зыдэт тхылы-хэр кыбэжыгъэхэу мымаккыу. Ау Хъэдэгъэлэ Аскэр анахъ научнэ лэфшлэныр гъэхъэгъэ инэу ышлэгыгъэр нарт эпосым епхыгъ. Кавказым цыпсэурэ лэапкыбэмэ яжэрыло творчествэ нарт эпосым чыплэ гъэнэфагъэу шеубыты. Арышъ, нарт эпосыр зыер хэтэ? А упчлэ иным иджэуап Хъэдэгъэлэ кы-

ритыжыгъэ: нарт эпосыр адыгэ лэапкыи идуховнэ лэжыгъэу зэ-рэщытыр кыушыхъатыгъэ. Ары ятемэ шхыалэр Хъэдэгъэлэ имо-нографическэ лэфшлагъэхэу «Ге-роический эпос «Нарты» и его генезис» (1967), «Героический эпос «Нарты» адыгских (черкесских народов)» (1987) ыккыи «Па-мять нации. Генезис эпоса «Нар-ты»» (1997) зыфиохэрэм. Ахэм гу-рышэ-гупшысэ шхыалэу апкыи-рылыгъэр, гоу, псэу аптыгъэр кызы-ушыхъатыр нарт тхыдэхэр, усэхэр, оредхэр, пшыналэжэр зэхъугъо-ягъэхэу адыгэ лэапкыи пстэуэм абзэккэ тхыгъэхэу томибл хъоу 1968 — 1971-рэ илэсэхэм кыди-гъэжыгъэх. А лэфшлэгъэ инхэр лэапсэ фэхъуагъэ Мыекыуапэ, адыгэ лэапкыи икыэлэшхъэ, Евро-пэм икавказологхэм я VI-рэ дунэе зэфэсуу 1972-рэ илэсым мэкъуогъум и 22-м шегъэжыгъэу и 26-м нэс шыреккыгъэхэм. Лэф-шлэным изэхэхэн ыпчэгъу итыгъэ Хъэдэгъэлэ, доклад кыиши-шлыгъэ, секцием ипэшагъэ...

Наукэ иным даккыу, ипозитиче-скэ творчестви зэпымыоу Хъэдэгъэлэ дэлажэ. Поэтым иапэрэ тхылыгъэу «Гум иорэд» (1953), «Адыгэм ыпхъу» (1957), «Гум шлоигъор» (1959), «Сихэку игъатх» (1966) ыккыи ахэм анэ-мыккыгъэхэри. Усаккыи ихъыпы-ккыгъэ усэхэр зыдэт тхылыгъэу «Гъогухэр» (1972), тхылыгъэу хъу-рэр «Хъышыкыгъэ тхыгъэхэр» (апэрэ тхылыгъэр, 1993; ятлонэрэ тхылыгъэр, 1994), «Хъышыкыгъэ тхыгъэхэр» (2007) кыдэккыгъэх. Ахэм произведение злэккыгъэхэу поэмэ, повесть жанрэхэм арылэу 32-рэ ахэт. Усаккыи итхылыгъэ пчэ-агъэхэр Москва, Краснодар, Мые-кыуапэ урысыбзэккэ кыбэжыгъэ-гъэх, иусабэхэр лэаплэ кыбэрэхэм тыркубзэккэ, арапыбзэккэ ыккыи нэмыкыбзэхэмкэ кыбэжыгъэхэу. А усэ ыккыи пшыналэжэ пстэу-м кыуагъэрэр, кыагъэлэагъорэр тилэхъан ицыфхэм ялофшлэккэ, ящылэккэ, япсэуагъэ, ягухэккэ-гушлу-агъэхэр, тилэпкы кырыккыгъэ историческэ гъогуанэр ары. Уса-ккыи итематикэ зырагъэушхом-бгъуагъэ лэаплэ кыбэрэхэм зэраш-лагъэм. Ахэм арыс цыфхэм ящы-лэккэ-псэуагъэ зызэрэщыгъэуа-гъэм, тилэпкыгъэу лэаплэ кы-рэлхэм ащыпсэхэрэм ялоф изы-тет, ягуагъэ-гупшысэхэр зэрэзэ-ригъэуагъэм ишлуагъэккэ ахэр кы-зылотыкыгъэр, кызыгъэлэжыгъуагъэ усэ, пшыналэжэ бэклэе Хъэдэгъэлэ ытхыгъэ. Аш фэдэх усэхэу «Тель Хъамр», «Тидыгабзэ Шам шыккысагъэп!», «Шуфэс

шъосэхы, тилэпкыгъэхэр!», «Анкара кыбэжыгъэу хъохъур», «О, Флорид, уиорэд зэхэсэхы» ыккыи ахэм анэмыккыгъэхэри. А усэхэр тарихъ лэапсэу ялэм, публицисти-ческэ нэшанэу ахэлъым, патрио-тизмэгъэ ыккыи интернационализ-мэгъэ куцлэу апкыирылым да-ккыу, поэтическэ лэпэлэсэныгъэм-ккыи зэгъэпшыгъэх...

Хъэдэгъэлэ Аскэр илорэ ишлэ-рэ зэдэккыу творческэ гъогу шла-гъо кыккыгъэ: адыгэ литературэм, адыгэ наукэми, зэрэпсауу адыгэ лэапкыи културэми илахышлэу ахилыжыгъэ. Кыбэжыгъэ Аскэр шытхыушхо: «РСФСР-м культу-рэмкэ изаслуженнэ лэфшлэ» (1982), «Адыгэ Республикэм науэмкэ лэфшлэ» (1992) зыфиохэрэ цлэ лэаплэхэр тэфэ шы-пкыгъэ кыфагъэшшоагъэх. Хъэдэгъэлэ Дунэе Адыгэ акаде-мием иакадемик, «Адыгэ Рес-публикэм ишэныгъэмкэ, ли-тературэмкэ ыккыи искусствэм-кэ икыбэралыгъо шлухъафтын» (1997) кыфагъэшшоагъэ. Тын лэаплэу кыратыгъэ пстэуэм анахъ шыгушхуагъэ ичылыгъэу Хъа-тыкыуае ишлэу гъэшлуагъэу зэрэ-шлыгъэм. Кыуаджэу зыщыщым Хъэдэгъэлэ Аскэр осэххо фишлы-щтыгъэ, рыгушхоштыгъэ. Ежы кыуаджэри аш фэдэ кыабзэу кы-фыштыжыгъэ. Кыуаджэм ишлэу гъэшлуагъэу зэралытагъэм имы-закъоу чылэ урамэми Аскэр ышлэ фаусыгъ. Адыгэ лэапкыи Аскэр филэжыгъэм цыфхэм осэххо фашлыгъэ, кыуаджэхэу Нэш-гу-кыуаи, Шынджыйи, кыалэу Шъачи и Псышлэпэ район яцыф гъэшлуагъэу алытагъэ. Ар насы-пыгъэ: цыфхэм шлу уалэгъуныр, шхыккылафэ кыпфашлыныр. Ахэр Аскэр кыбэжыгъэ. Зэккэи анахъ лэжэпккэ лэаплэр — ар уиофш-лагъэхэр цыфхэм алылэсыныр, агу рыхыныр, язэхашлэ хагъахъоу, ягулыгъэ кыккыгъэу хъумэ ары. А насыпгыгъэр кыдэхъугъэ Хъэдэгъэлэ Аскэр...

Поэтым ыныбжы Ионыгъом и 20-м илэс 88-рэ хъуштыгъэхэ. Ар зэрэреккыиуштым тытегушы-лэгъагъэ, итхыушхыгъэу, ау аш ты-нэмысызэ, поэтышхом, ученэ иным ыгу кыуагъэу. Ау Аскэр илитературэ ыккыи инаучнэ лэ-жыгъэу непэ шылэхэми, неущ шылэщтэхэми духовнэ гъомылэу ялэшт...

ШХЪЭЛЭХЪО Абу.

Сурэтым итхэр: Хъэдэгъэлэ Аскэр Шхъэлэхъо Абурэ Мэщ-бэшлэ Исхъакъэр кыгъогъыгъэ; Хъэдэгъэлэ Аскэр Шапсыгъэ литературэ зэхэхэм шытыра-хыгъагъэ.

ДАХ-м ия VIII-рэ Зэфэс

УЗЫГЪЭГУГЪЭРЭМ КІУАЧІЗ КЪЫПХЕЛЪХЪЗ

Адыгэ лъэпкъым къырыкщтым ыгъэгумэкІыхэу Дунэе Адыгэ Хасэм щызэуагъэхэм унэшьо хэхыгъэхэр аштагъэх. Анахъэу анаІэ зытырадзагъэр тарихьым, адыгабзэм язэгъэшІэн, лъэпкъым ичІыгу къэзыгъэзжыи зышІоигъомэ ІэпыІэгъу ятыгъэныр, дунэе спорт зэнэкъокъухэмрэ Олимпиадэ джэгунхэмрэ тахэлэжъэн зэрэтлэкІыщт шыкІэхэр арых.

Аужырэ илъэсхэм ДАХ-м ипрезидентэу щытыгъэ Дзэмыхъэ Къасболэт Зэфэсым къызыщэгущыІэм щыІэныгъэм пэблагъэу, гъэцкІэгъэн фэе Іофыгъомэ къапкъырыкІыгъэ игушысэхэр къыриІотыкІынхэ зэриІгъэкІыгъэр шІукІэ фэтэлъэгъу. Адыгабзэм изэгъэшІэн тэ бэрэ тытегушыІэ шъхъае, Іофхэр зэрэлъыкІуатэхэрэм уимыгъэгумэкІынэу хъурэп.

Тилъэпкъэгъухэр зыхэлэжъэгъэ зэІукІэу Иорданием щыкІуагъэм Дзэмыхъэ Къасболэт зауІэрэ гукІэ зыкъыфигъэзжыгъэ. Иорданием ис чэчэнмэ абзэ дэгъу дэдэу зрагъашІэ. Унагъом чэчэныбзэкІэ щэгущыІэх. Чэчэныбзэ зымышІэрэ ялэпкъэгъу къызыхагъэхъащтэп. Адыгэу Иорданием шысэурэмэ тыбзэ дэгъоу ашІэрэп, ныбжыкІэхэр ары шыкІэгъабзэ зыфалъэгъурэр.

КІэлэцІыкІумэ апае тхыбзэхэр, литературэм изэгъэшІэнкІэ реджэнхэу тхылъхэр, дискхэм атетхэгъэ телепычыгъохэр, тхыдэм, культурэм, искусствэм, бзэм, тиспортсменхэм ягъэхъагъэхэм, нэмыкІхэм афэгъэхыгъэхэр агъэхъазырынхэ алъэ-кІыщтэу Зэфэсым къыщыгушыІагъэмэ къаІуагъэ. Дискхэм якъыдэгъэкІын къынышхо къафэхъунэу зыми къыІуагъэп. ЗэрэхъурэмкІэ, кІэщэкІо ыкІи зэхэщэкІо дэгъухэр ящыкІагъэх.

Сыда о фэшІагъэр?

Дзэмыхъэ Къасболэт игушысэхэм къафэдгъэзжыгъэ, джыри зы зэфэхысыжъ къыхэтэгъэщы.

— Сыда республикэм къысфэшІагъэр умыІоу, сыда сз

республикэм фэсІагъэр къаІо, — къыщыІуагъэ Зэфэсым Къ. Дзэмыхъэм.

— А гушыІэхэр Зэфэсым щызэхэсхыгъэх, — къеІуатэ зэІа-шІэрэ сурэтышІ-модельерэу, Адыгэ Республикэм культурэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэу СтІашгу Юрэ. — Зыгорэ бгъэмысэным ыпэкІэ ор-орэу пшъхъэ уфегупшысэн, Іофэу бгъэцкІэн плъэ-кІыщтым уфегъэжъэн фаеу Дзэмыхъэ Къасболэт зэриІыгъэрэм фэшІ десэгъаштэ.

Уджыхъу Ихъсан Германием къыкІыгъэ, Европэм ит Адыгэ хасэхэм япаштэу илъэсыбэрэ Іоф ышІагъэ. Къэдэкъой Ахъмэдрэ Бгъэнэ Нахъидэрэ Сирием шэпсэух, Адыгэ хасэхэм ятхъаматэх. Зэфэсым мэхъанэ ратызэ, ДАХ-м мыІыкІу иІэн фаеу алъытэ. Фонд зэхаштэмэ, адыгэу дунаим тетхэм ахъщэ фондм фагъэкІоным, нэмыкІ Іофыгъохэм кытегушыІагъэх.

Адыгеим шысэуэхэрэ Едыдж Мэмэт, Хъунэго Чэтибэ, МэщфэшІу Нэдждэт зэхэхэм къысфалъагъэм акъыл хэпхынуу щыт. Титарихъ чІыгоу тызыщысэурэм къенэцІырэр макІэп. Чыгур зыщэфы зышІоигъохэр Москва, Санкт-Петербург, Сыбыр, фэшъ-хъафхэм кыарыкІыхэу тырехылі. Ахъщэ зыІэкІэлъхэм тилъэпкъэгъухэр егъашІэм зыфэбэнэгъэ чыгур защэфыкІэ сыда тэ къытфэнэжыщтыр?

— Адыгэу дунаим тетмэ ягъгъэ зэрапхырэр тичІыгу ары, — къыІуагъэ Едыдж Мэмэт. — АнаІу къызыфэгъэзжыгъэр хэкур ары. Тыбзи, тикультури нахъышІоу къызыщытху-хъумэн зыщытлэкІыщтыр Адыгэ чІыгур ары.

Къэтыгъухъумэрэ къытфэнэжыщт

Тыркуем ит Кавказ хасэхэм ятхъаматэу Гугъэжъу Джыхъан ДАХ-м иІофшІэнхэм бэшІагъэу ахэлажъэ. АР-м и Лъэпкъ театрэ Тыркуем зырагъэблагъэм гуфэбэныгъэ хэлъэу тиартистхэм къазэрэпэгъокІыгъагъэр Лъэпкъ театрем шылажъэрэмэ шІукІэ агу ил.

— Зэлъэпкъэгъухэр зэфэзыщэрэ, язэфыщытыкІэхэр зыгъэпыгъэрэ Іофхэм нахъыбэрэ тапыІытн фае, — еІо Гугъэжъу Джыхъан. — Зэфэсым гугъэу къытитырэм тегъэлъэшы. Лъэпкъ Іофмэ тэдэлажъэзэ ныбджэгъу шыпкъэ тызэфэхъу.

— Иорданием къыкІыгъэхэр цыІф къызырыкІохэп, — нэІуасэ тафешы Адыгэ Республикэм и Парламент и Комитет ипащэу Мыгу Рэщыдэ. — Хъабжъэкъо Джэнэтрэ Хэкужъ Хъярдинрэ Иорданием исенаторых, Сэбрэкъо Мунир Иорданием и Парламент идепутат. Адыгабзэр зэкІэм дэгъоу ашІэ.

ХъакІэхэр Зэфэсым иІофшІэн зыхэлажъэхэм ыуж ядэжъхэм агъэзэжыным дэгъулагъэхэп. Адыгэ Республикэм имэфэкІ зэрэхагъэунэфыкІыгъэм еплъыгъэх, цыІфмэ адэгущыІагъэх. Теуцожь районым культурэмкІэ иІофышІэхэм залокІэхэм адыгэ ордэхэм ядэлугъэх, адэуджыгъэх. Иордан хъакІэмэ ашІогъэшІэ.

гъоныгъ пІуаблэхэр, унагъом ишыкІэгъэ Іэмэ-псымэхэр кІэлэеджакІохэм зэрашІыщтыгъэхэр.

— Лъэпкъым шІэжъэу иІэр итарихъ зэригъэлъапІэрэмкІэ къэошІэ, — къеІуатэ Хэкужъ Хъярдин. — Иорданием ис тидыгъэ кІэлэцІыкІухэр Адыгэ Республикэм нахъыбэрэ къэдгъэкІонхэ фае. Мыщ фэдэ мэфэкІхэм захэлажъэхэкІэ шІэныгъэу зэрагъэгъотыщтыр еджапІэм щызэрагъэшІэн амыІлэкІынэу къысщэхъу.

— Къэтыгъухъумэрэ ІофшІагъэр ары къытэгъэжырэр, — еІо республикэ Адыгэ Хасэм итхъамэтэ гуадзэу Нэгъуцу Аслан. — Тарихъ гъэшІэгъон тилъэпкъ иІэр. Ар зэрэтыгъэижырэр шІыкІэм нахъ куоу Зэфэсым тыщытегушыІэ сшІоигъуагъ.

Уахътэр къыоҗщта?

Дэгъуф Сэбэхъат Швейцарием шэпсэу, Адэмэкъо Альберт Къэрэщэе-Щэрджэсым къыкІыгъэ, Шъхъэлэхъо Светланэрэ Пэнэшъу Руслъанрэ Адыгэ Республикэм шыщых, культурэм фэлажъэх. Зэлъэпкъэгъухэр Зэфэсым гушыІэгъу зыщызэфэхъу-гъэхэм псынклэу зэгурьІуагъэх. Ахэр бэшІагъэу зэрэшІэх, лъэпкъ гупшысэр щыІэныгъэм шыпхыращыным фэшІ тизэкъотныгъэ зэрагъэпыгъэщтым яеплъыкІэхэр къыраІоІагъэх.

— Зэфэсым къысфалъыгъэ Іофыгъохэм сагъэгущо, — еІо Адэмэкъо Альберт, — ау тызыфежъэрэр жъагъэу тэгъэцкІэ. Уахътэр къытэмыжэщтэу загъорэ къысщэхъу.

Республикэ Адыгэ Хасэм итхъаматэу Хъэпэе Арамбый Зэфэсым хэлэжъагъэм гушыІэгъу афэхъоу бэрэ тырихыІагъэ. ДАХ-м ия IX-рэ Зэфэс непэ зыфэдгъэхъазырын фаеу Хъэпэе Арамбый, Къуекъо Аслъанбый, Бэгъушъэ Адамэ, Едыдж Мэмэт, нэмыкІхэм алъытэ. Фильмэу «Марьянэр» тырахынэу Анапэ зэрэщыфежъагъэхэм гумэ-кІыгъоу, бырсырэу къызыдихъын ылъэкІыщтым Зэфэсым шытегушыІагъэх. Уахътэр къызэрэомытэжыщтыр зыдашІэжъэ лъэпкъымкІэ, республикэхэмкІэ мэхъэнэ ин зиІэ Іофыгъомэ атегушыІагъэх, унашъохэр аштагъэх.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

«Адыгэ макъэм» иІофышІэхэр лъэшэу гухэкІ ащыхъоу фэтхъаусыхх гъэзетым иотдел иредакторэу Сэхъутэ Нурбий ышнахъыжъэу Чэмал зэрэщымыІэжыым фэшІ.

Бзэхэм язэгъэшІэн пыІы Гупчэу «Актив» зыфІорэм иІофышІэхэр лъэшэу гухэкІ ащыхъоу зигугъу къэтшыгъэ Гупчэм и Генеральнэ директорэу Едыдж Мэмэт фэтхъаусыхх ащ янэ идунай зэрихъожыгъэм фэшІ.

Бзэхэр зыщызэрагъэшІэрэ Гупчэу «Актив» иди́ректор шъхъаІэу, «Адыгэ макъэм» иныбджэгъушІоу Едыдж Мэмэт янэ идунай ыхъожыгъэ. Редакцием иІофышІэхэр Мэмэти, щымыІэжыым иахъылхэм афэтхъаусыхх.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзэпкъыбэрэ:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ІофхэмкІэ,
ІэкІыб къэралхэм
ащысэурэ тилъэп-
къэгъухэм адырІэ
зэпхыныгъэхэмкІэ
ыкІи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкІэ
и Комитет

**Редактор
шъхъаІэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакционер
зыхэшІэр:**

385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:

приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхъаІэм
иапэрэ

гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкІыжъ зы-
хырэ секретары:

52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын ІофхэмкІэ,
телерадиокъэтын-
хэмкІэ ыкІи зэІы-
ІэсыкІэ амалхэмкІэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыпІэ гъэІоры-
шІапІ, зэраушыхъа-
тыгъэ номеры
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхыу-
тыхэрэм мышпып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкІэ къэзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кІыжъ ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым шылажъэхэ-
рэмрэ яеплъыкІэ
зэтемыфэн ылъэ-
кІыщт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкІи къэ-
зытхыгъэхэм
алэкІдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчыагъэр

5641

Индексхэр

52161

52162

Зак. 3680

Хэутыным
ушыкІэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00